

תורה שבעל פה

במעגלי המשנה, גמרא מסכת סוכה

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

$\frac{(11 \times 8) + (12 \times 1)}{100 \text{ נקודות}}$	{	פרק ראשון — במעגלי המשנה
		א: —
		פרק שני — גמרא מסכת סוכה
		סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדת.

השאלות

פרק ראשון — במעגלי המשנה

(100 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על תשע שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות) ועל שמונה מן השאלות 2-11 (לכל שאלה — 11 נקודות).

שאלת חובה — ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

1. מבוא לתורה שבעל פה

א. (1) הסבר מדוע נקרא "התלמוד הירושלמי" בשם זה, וכתוב אילו סדרים מן המשנה נידונו בו.

(2) מהי התרומה של הגאונים לקבלה של "התלמוד ה**בבלי**" בכל תפוצות ישראל? (6 נקודות)

ב. בהקדמה לחיבור "משנה תורה" הסביר הרמב"ם שחיבור זה נועד לפתור שתי בעיות. ציין את שתי הבעיות, והסבר כיצד פתר הרמב"ם בעיות אלו באמצעות חיבור זה. (6 נקודות)

ג. "כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, לא נְתַנָּה להן אלא כחייטים להוציא מהן סולת, וכפשתן להוציא ממנו בגד" (מדרש אליהו זוטא).

הסבר את ה**משל**, וכתוב מהו הייעוד של התורה שבעל פה על פי משל זה. (6 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 2-11.

2. תורה, מצוות ודרך ארץ

א. (1) "אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה, והביכורים, והריאיון" (פאה, פרק א', משנה א').

הסבר שניים מן המושגים האלה: "פאה", "ביכורים" ו"ריאיון", והסבר את הביטוי "אין להם שיעור".

(2) "... ותלמוד תורה כנגד כולם" (שם) — הסבר את הנימוק של הרמב"ם לדברי המשנה

האלה.

(7 נקודות)

ב. "וכל תורה שאין עמה מלאכה – סופה בטלה וגוררת עון" (אבות, פרק ב', משנה ב').

הסבר מדוע תורה שאין עמה מלאכה – סופה "בטלה", ומדוע היא "גוררת עון".

(4 נקודות)

3. צדקה וחסד, מידות, אמת ויושר

א. (1) הסבר את שני המושגים האלה: "קופה" ו"תמחוי".

(2) "מי שיש לו... מזון ארבע עשרה סעודות – לא ייטול מן הקופה" (פאה, פרק ח', משנה ז').

נמק את דין המשנה.

(6 נקודות)

ב. "והקופה נגבית בשניים ומתחלקת בשלושה" (שם).

הסבר מדוע "הקופה נגבית בשניים" ומדוע היא "מתחלקת בשלושה". (5 נקודות)

תפילה וברכות

4.

א. "רבי אלעזר בן עזריה אומר: אין תפילת המוספין אלא בחבר עיר" (ברכות, פרק ד', משנה ז').

(1) הסבר מהו "חבר עיר", וכתוב נימוק אחד לדעה של רבי אלעזר בן עזריה.

(2) "רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חבר עיר – היחיד פטור מתפילת המוספין" (שם).

לפי רבי יהודה, ציין מצב אחד שבו היחיד יהיה חייב בתפילת מוסף.

(8 נקודות)

ב. "על החומץ ועל הנובלות ועל הגובאי – אומר: 'שהפל'... רבי יהודה אומר: כל שהוא

מין קללה – אין מברכין עליו" (ברכות, פרק ו', משנה ג').

לפי "תוספות יום טוב", יש הטוענים שדברי רבי יהודה אינם נוגעים לגובאי ויש הטוענים

שדבריו נוגעים גם לגובאי.

נמק אחד מן הטענות. (3 נקודות)

שבת

5.

"המכבה את הנר מפני שהוא מתיירא מפני גויים, מפני לסטים, מפני רוח רעה, ואם בשביל החולה

שיישן – פטור; כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה – חייב. ורבי יוסי פוטר בכולן,

חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם" (שבת, פרק ב', משנה ה').

א. (1) תאר בלשונך את המקרה האחרון שברישא של המשנה.

(2) "כחם על השמן".

תאר בלשונך את המקרה שבציטוט. בתשובתך הסבר את המילה "כחם".

(4 נקודות)

ב. (1) "... כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה – חייב. ורבי יוסי פוטר בכולן,

חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם".

העתק למחברתך את הטבלה שלפניך, ושבץ בה את המקרים ואת דיניהם

על פי רבי יוסי.

מקרה	דין	טעם

(2) רבי יוסי מציין טעם לאחד מן הדינים. שבץ את הטעם במקום המתאים בטבלה.

(7 נקודות)

6. שבת

א. (1) "המוציא מרשות לרשות" (שבת, פרק ז', משנה ב').

בגמרא יש שלוש דוגמאות להוצאה מרשות לרשות במשכן. כתוב אחת מהן.

(2) "והמִקֵּה בפִּטִּישׁ" (שבת, פרק י"ב, משנה א').

כתוב שני פירושים למלאכת "מכה בפִּטִּישׁ".

(6 נקודות)

ב. "... והמזרד כל שהוא - חייב" (שבת, פרק י"ב, משנה ב').

(1) הסבר מהי פעולת המזרד.

(2) מהו אב המלאכה של "המזרד"? כתוב שתי דעות.

(5 נקודות)

7. מועדים – סוכות

א. "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי" (סוכה, כז, ע"ב).

על פי הגמרא, כיצד אדם עושה סוכתו קבע? כתוב שלוש דוגמאות. (3 נקודות)

ב. (1) רבי אליעזר וחכמים נחלקו בנוגע למספר הסעודות שאדם חייב לאכול בסוכה.

כתוב את דעת רבי אליעזר, ונמק את דעתו.

(2) "ועוד אמר רבי אליעזר: מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון - ישלים..."

(סוכה, פרק ב', משנה ו')

מתי ישלים סעודה זו, וכיצד ישלים אותה?

(8 נקודות)

8. מועדים – יום טוב ופורים

א. "אין בין יום טוב לשבת, אלא אוכל נפש בלבד" (מגילה, פרק א', משנה ה').

(1) הסבר את דברי המשנה.

(2) "דע דבדת הא-לוהי יש מצוות המקשרין ישראל לאביהם שבשמים, ויש מצוות המקשרים

ישראל זה לזה" (הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק, משך חכמה).

על פי דברים אלה, הסבר את ההבדל בין יום טוב לשבת בנוגע לאוכל נפש.

(7 נקודות)

ב. "כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון – קורין בחמישה עשר" (מגילה, פרק א', משנה א').

מדוע נקבעה הלכה זו דווקא בנוגע לכרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון?

(4 נקודות)

9. זהירות מפגיעה בממון הזולת ובמרחב הציבורי

א. על פי הגמרא, החסידים הראשונים נזהרו מאוד שרכושם לא יזיק לאחרים.

מהו המעשה שעשו החסידים הראשונים המעיד על הזהירות הזאת? (3 נקודות)

ב. (1) על פי הגמרא, כתוב שלוש עצות לאדם שרוצה לנהוג במידת החסידות.

(2) על פי המהרש"א, כל אחת מן העצות האלה מתקנת חלק אחד במעשים של האדם.

כתוב מהו החלק במעשים של האדם שכל אחת מן העצות האלה מתקנת.

(8 נקודות)

10. כבודו של אדם

א. "רבי יהושע אומר: עין הרע, ויצר הרע, ושנאת הבריות - מוציאים את האדם מן העולם".
(אבות, פרק ב', משנה י"א)

מהי "שנאת הבריות" שמוזכרת במשנה? כתוב שני הסברים. (4 נקודות)

ב. (1) "רבי אלעזר המודעי אומר... והמלבין פני חברו ברבים... אין לו חלק לעולם הבא".
(אבות, פרק ג', משנה י"א)

על פי משנה זו, ציין עוד שני מעשים שהעושה אותם אין לו חלק לעולם הבא.

(2) "נות לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים".
(ברכות, מג, ע"ב)

הראי"ה קוק מנמק את דברי הגמרא:

"נות לו לאדם לאבד חייו הגשמיים הגופניים... ולא ילבין פני חברו ברבים, שמאפיל את

כבוד חיי חברו לעתיד בעב שאינו נמחק".

(הראי"ה קוק, עין אי"ה)

הסבר את הנימוק של הראי"ה קוק המודגש בקו.

(7 נקודות)

11. קטע שלא נלמד

למד את המשנה שלפניך, וענה על השאלות שאחריה. היעזר בפירוש המצורף של הרב עובדיה מברטנורא.

במשנה זו יש הלכה מהלכות ברכת המזון.

ברכות, פרק ח', משנה ז'

מִי שֶׁאֵכַל וְשָׁכַח וְלֹא בִּרְךְ –
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:
יִחְזֹר לְמָקוֹמוֹ וְיִבְרֹךְ.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים:
יִבְרֹךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר.

עד אימתי הוא מְבָרֵךְ?
עד כָּדֵי שֶׁיִּתְעַצֵּל הַמִּזְוֵן שֶׁבִּמְעִיו.

הרב עובדיה מברטנורא

שיתעכל המזון שבמעיו – כל זמן שאינו רעב מחמת אותה האכילה, הוא סימן שלא נתעכל המזון. ודווקא בשכח אמרי בית הלל דאינו חוזר, אבל במזיד – דברי הכול יחזור למקומו ויברך.

א. עיין בדברי בית שמאי ובית הלל במשנה, וכתוב בלשונך על פי דבריהם את המקרה שברישא של המשנה. (3 נקודות)

ב. (1) הסבר את השאלה שבסיפא של המשנה, והסבר את התשובה על שאלה זו על פי הרב עובדיה מברטנורא.

(2) הרב עובדיה מברטנורא כתב: "אבל במזיד – דברי הכול יחזור למקומו ויברך".

כתוב בלשונך את המקרה ואת הדין שבדברי הרב עובדיה מברטנורא. בתשובתך הסבר את המילים "דברי הכול".

(8 נקודות)

יש לענות על **פרק ראשון** א על **פרק שני**, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — גמרא מסכת סוכה

(100 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על תשע שאלות: על שאלה 12 (שאלת חובה — 12 נקודות) ועל שמונה מן השאלות 13-24 (לכל שאלה — 11 נקודות).

שאלת **חובה** — ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

12. מבוא לתורה שבעל פה

- א. (1)** הסבר מדוע נקרא "התלמוד הירושלמי" בשם זה, וכתוב אילו סדרים מן המשנה נידונו בו.
 - (2)** מהי התרומה של הגאונים לקבלה של "התלמוד הבבלי" בכל תפוצות ישראל? (6 נקודות)
 - ב.** בהקדמה לחיבור "משנה תורה" הסביר הרמב"ם שחיבור זה נועד לפתור שתי בעיות. ציין את שתי הבעיות, והסבר כיצד פתר הרמב"ם בעיות אלו באמצעות חיבורו זה. (6 נקודות)
 - ג.** "כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, לא נתַּנָּה להן אלא כחיטים להוציא מהן סולת, וכפשתן להוציא ממנו בגד" (מדרש אליהו זוטא).
- הסבר את המשל, וכתוב מהו הייעוד של התורה שבעל פה על פי משל זה. (6 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 13-24.

13. סוכה ומבוי

- א.** חכמים קבעו שיש להניח קורה במבוי.
הסבר מהי המטרה של הנחת הקורה. (3 נקודות)
- ב.** "מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא".
(1) מהי התקנה שמוזכרת בציטוט שלפניך?
(2) הציטוט שלפניך הוא שאלה של הגמרא. הסבר את התשובה השנייה של הגמרא
על השאלה המצוטטת. בדברייך כתוב את שתי המילים הראשונות של תשובת הגמרא.
(8 נקודות)

14. הסוכה של הילני המלכה

- א.** "אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה בלוד... אמרו לו משם ראייה... אמר להן..."
מן הסיפור על הסוכה של הילני המלכה הוכיח רבי יהודה שסוכה שגבוהה מעשרים אמה
כשרה, אך חכמים דחו את הוכחתו בטענה שאישה פטורה מן הסוכה.
הסבר את שתי התשובות שהשיב רבי יהודה על דחייתם של חכמים. (5 נקודות)
- ב.** "... אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקיטוניות שבה... ואפ"ה [= ואפילו הכי] לא אמרי לה דבר".
על פי רב אשי, תאר את הסוכה של הילני המלכה, והסבר את המחלוקת בין חכמים
לרבי יהודה. (6 נקודות)

15. המצטערים בסוכה

- א. מצטער פטור מן הסוכה, ואילו אַבֵּל חייב בסוכה אף שהוא מצטער. בגמרא מובא הסבר להבדל שבין הדינים האלה.
- הסבר בלשונך את ההבדל בין הדינים. (3 נקודות)
- ב. הגמרא שאלה: "וליעבדו חופה בסוכה".
- (1) הסבר את תשובת אביי ואת תשובת רבא על שאלה זו, וכתוב מהו המקרה שבו תהיה "נפקא מינה" (= הבדל הלכתי) בין שתי התשובות.
- (2) בנוגע למקרה שכתבת בתת-סעיף (1), כתוב מה יהיה הדין לפי אביי ומה יהיה הדין לפי רבא, והסבר את הטעם לכל אחד מן הדינים.
- (8 נקודות)

16. שינה בסוכה ושינה עם תפילין

- א. "ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישנים שנת עראי חוץ לסוכה".
- על פי הגמרא, הסבר טעם אחד לְאִיסור לישון שנת עראי מחוץ לסוכה. (2 נקודות)
- ב. לפניך שלוש ברייתות שלכאורה סותרות זו את זו:
- "ישן אדם בתפילין שנת עראי אבל לא שנת קבע".
- "[ישן אדם בתפילין] בין קבע בין עראי".
- "[אין אדם ישן בתפילין] לא קבע ולא עראי".
- (1) לפי תירוץ הגמרא, כתוב מהו המקרה שבו עוסקת כל אחת מן הברייתות.
- (2) הסבר את טעם הדין בנוגע לכל אחת מן הברייתות.
- (9 נקודות)

17. "משבח אני את העצלנין" והקבלת פני רבו ברגל

- א. (1) מדוע לדעת רבי אליעזר אנשים צריכים להישאר בבתייהם ברגל?
 (2) בהמשך הגמרא מסופר שרבי אליעזר היה בסוכה של יוחנן ברבי אלעאי בקיסרי.
 הסבר מדוע סיפור זה אינו סותר את דברי רבי אליעזר: "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתייהן ברגל".
 (5 נקודות)

- ב. (1) "והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל..."
 הסבר את דרך הלימוד של רבי יצחק לדין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל.
 (2) לפי מסקנת הגמרא, מהו המקרה שבו אדם חייב להקביל את פני רבו ברגל?
 (6 נקודות)

18. ישיבה של ילד קטן בסוכה

- א. עיין בגמרא, דף כח, ע"ב, מן המילים "אמר מר כל לרבות את הקטנים" עד המילים "כאן בקטן שלא הגיע לחינוך".
 (1) "אמר מר כל לרבות את הקטנים" — על פי ציטוט זה, אחת מהלכות סוכה נלמדה ממילה הכתובה בתורה.
 כתוב את המילה, והסבר הלכה זו.
 (2) "ל"ק [= לא קשיא] כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך".
 הסבר מהי הכוונה במילה "כאן" בנוגע ל"קטן שהגיע לחינוך", ומהי הכוונה במילה "כאן" בנוגע ל"קטן שלא הגיע לחינוך".
 (6 נקודות)

- ב. עיין בגמרא, דף כח, ע"ב, מן המילים "מעשה וילדה כלתו" עד המשנה.
 (1) "מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני..."
 בציטוט שלפניך יש קושיה ותירוץ.
 העתק את הקושיה, והסבר אותה.
 (2) הסבר את תירוץ הגמרא לקושיה זו.
 (5 נקודות)

19. שמחת בית השואבה; יצר הרע

א. (1) "תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים... ואנשים מלמטה".

פָּרַט את שלושת השלבים של ההפרדה בין נשים לגברים בשמחת בית השואבה בבית המקדש.

(2) בנוגע ל"תיקון הגדול" שנעשה בעזרת הנשים, הגמרא הקשתה קושיה על פי פסוק מדברי הימים.

הסבר את הפסוק ואת הקושיה.

(7 נקודות)

ב. "תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בכ מנוול זה משכהו לבית המדרש... אבנים שחקן מים".

(1) על פי הברייתא, מי הם האבנים בנמשל, ומי הם המים בנמשל?

(2) הסבר את הלימוד מן הפסוק "אבנים שחקן מים".

(4 נקודות)

20. קטע שלא נלמד

לפניך קטע מן הגמרא במסכת סוכה, דף מו, ע"א.

למד את הקטע, וענה על השאלות שאחריו. היעזר בפירוש רש"י ובהגהות הב"ח.

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

הרואה

נר חנוכה. קאי על שלא הדליק

צדיתו ועובר צדשות הרצים ורואה

אומה בפמחי ישראל שמנוה להניח

צפתח צריך לזכך על (א) הראשונה:

מזכך שמים. שהחיינו ושעשה נסים

שאין על הרואה לזכך להדליק הנר:

מכאן ואילך. זמן ליכא: המדליק

מזכך. להדליק נר ושעשה נסים:

והרואה. שעשה נסים לחודיה:

והיכן לנו. הואיל והוא מדצריהם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרואה נר
וכי' לזכך על ראייה
הראשונה:

אמר רבי חייא בר אשי

אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך

לברך רבי ירמיה אמר הרואה נר של

חנוכה צריך לברך מאי מברך אמר רב

יהודה יום ראשון יהמדיק מברך שלש

הרואה מברך שנים מכאן ואילך המדליק

מברך שנים ורואה מברך אחת ומאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו

וצונו להדליק נר (של) חנוכה והיכן צונו מלא תסור ורב נחמן בר יצחק

אמר ישאל אביך ויגדך

א. "הרואה נר של חנוכה צריך לברך".

על פי רש"י, הסבר את המקרה המתואר בציטוט. (2 נקודות)

ב. "מכאן ואילך מדליק מברך שתיים ורואה מברך אחת".

(1) הסבר מהי הכוונה במילים "מכאן ואילך".

(2) "מדליק מברך שתיים ורואה מברך אחת" — איזו ברכה הרואה נר חנוכה אינו מברך,

ומדוע? היעזר ברש"י.

(5 נקודות)

ג. הגמרא שואלת: "והיכן ציוונו?"

הסבר את שאלת הגמרא ואת אחת מן התשובות של הגמרא על שאלה זו. (4 נקודות)

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

21. טלטול תחת אילן המיסך על הארץ

"ת"ש אילן המיסך על הארץ... מטלטלין תחתיו".

א. (1) תאר בלשונך אילן זה.

(2) כתוב שני תנאים הנדרשים כדי להתיר טלטול תחת האילן. היעזר ברש"י.

(6 נקודות)

ב. מן הברייתא המצוטטת הקשתה הגמרא קושיה על דברי רב אחא בר יעקב.

הסבר את הקושיה, ואת תירוץ הגמרא לקושיה זו. (5 נקודות)

22. היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים

א. "היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים... איבעיא להו עד שיעור או עד שיאור".

הסבר את שתי האפשרויות של זמן החזרה לסוכה ואת ה"נפקא מינה" (= ההבדל ההלכתי)

בין שתי האפשרויות. (7 נקודות)

ב. "ת"ש עד שיאור ויעלה עמוד השחר תרתי אלא אימא עד שיעור ויעלה עמוד השחר".

בציטוט שלפניך יש ברייתא, קושיה ותירוץ.

העתק למחברתך רק את הקושיה, והסבר אותה. (4 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)

23. הולכי דרכים, הולכים לדבר מצווה, חיילים

א. (1) "הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום".

נמק דין זה.

(2) ההולכים לדבר מצווה ביום – פטורים מן הסוכה גם בלילה.

נמק דין זה.

(4 נקודות)

ב. (1) בעלי התוספות הוכיחו ממעשה שסופר בגמרא על שני אמוראים ששלוחי מצווה

פטורים מן הסוכה אפילו בשעת חנייתם.

כתוב בלשונך את המעשה על שני האמוראים, והסבר את ההוכחה של בעלי התוספות

ממעשה זה.

(2) "חיילים... אם הם עוסקים בתפקיד צבאי הכרחי ואם יהדרו אחר סוכה יתבטלו מתפקידם,

פטורים מסוכה בזמן מילוי תפקידם" (הרב שלמה גורן, פסקי הלכות צבא).

הדברים של הרב שלמה גורן מבוססים על ההסבר של בעלי התוספות למשנה העוסקת

בשלוחי מצווה.

הסבר את דברי הרב שלמה גורן, על פי התוספות.

(7 נקודות)

24. ירושלים בתפארתה; בית הכנסת באלכסנדריה

א. עיין בדברי החת"ם סופר שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

... ומה שהתפלל הדרת גאווה על הרבה חכמי ישראל שלא עלו לירושלים דווקא והיה סנהדרין ביבנה דווקא ובצפורי, וגם בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל, מאי טעמא לא עלו הם? הנה בימי חכמי התלמוד היו הריגות ושמדות בירושלים וגלו סנהדרין, ומשנתיישב במקומות אחרים והיה שם מקום הוועד ומקום ישיבה ותורה ולא מיתדר להו [= ולא היו יכולים לגור] בירושלים כמו במקומות אלו, שוב אין מצווה בירושלים... וכן היה בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל היה קיבוץ רוב החכמים בצפת. ואין לשאול על כל החכמים מעיקרא כי אין אדם יודע מטמוניות של חברו. ועל כל פנים כשעלו אלו ומצאו רוב חכמי ישראל בצפת, על כורחם התחברו עמהם... הנה כי כן יפה אמרו חז"ל שהאיש יכוף כל בני ביתו לעלות לארץ-ישראל או לירושלים, שהרי משום יישוב ארץ-ישראל כותבים אוננו אפילו בשבת [גיטין, ח, ע"ב], ומכל שכן משום יישוב ירושלים ביותר בזמן הזה. וכבר העיד הרמב"ן באגרתו שהחורבן לפי ערך הקדושה כל שקדוש יותר חרוב יותר, וירושלים חרוב יותר מכל ערי ארץ-ישראל, מכלל דבעי דרישה ויישוב יותר, ויש לכוף בני ביתו לדור שם.

(שו"ת חת"ם סופר, יורה דעה, סימן רל"ד)

(1) החת"ם סופר לימד זכות על חכמי ישראל שגרו בארץ-ישראל אך לא גרו בירושלים

בתקופת התלמוד ובתקופות שאחרי חתימת התלמוד.

הסבר את לימוד הזכות של החת"ם סופר.

(2) על פי החת"ם סופר, כתוב נימוק אחד לדין שאדם יכול לכוף את בני ביתו לגור

בירושלים.

(6 נקודות)

ב. "וכיוון שהגיע לענות אמן הלה [= חזן הכנסת] מניף בסודר וכל העם עונין אמן".

בנוגע לנוהג זה בבית הכנסת באלכסנדריה הקשה רבנו נסים ש"אין עונין אמן יתומה".

על פי התוספות, הסבר את שני התירוצים לקושיה של רבנו נסים. (5 נקודות)

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת סוכה

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

עמודים 5-3	—	דף ב, ע"א — דף ג, ע"א
עמודים 16-6	—	דף כד, ע"ב — דף כט, ע"ב
עמודים 20-17	—	דף נא, ע"א — דף נב, ע"ב

סוכה פרק ראשון סוכה

ב: רבינו חננאל

מסורת הש"ס

(א) [תוס'פ' רפ"א]
(ב) [שבת טז: ושם נמסר]
(ג) [מנחת פורתא אין לו]
(ד) [מנחת פורתא אין לו]
(ה) [שבת טז: ושם נמסר]
(ו) [שבת טז: ושם נמסר]
(ז) [שבת טז: ושם נמסר]
(ח) [שבת טז: ושם נמסר]
(ט) [שבת טז: ושם נמסר]
(י) [שבת טז: ושם נמסר]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כחול דלא
ה"ל ע"ה ע"ה נלש
ורבנו:

גליון הש"ס

גב' א"י מנשה בחילין
המלכה. עין עיוני דף
טו ע"ה מ"ה מיל
ועין בראשון סוף פ"ז:
שם מדרבנן הוא דמחייב.
עין יומא דף פב ע"ה
במ"ז ד"ה בן שמה
ובמ"ז שם היתה מחנכת
למנוה בעלתא וק"ל ואין
אמרי' בסוגי' וי"ת קטן
ש"ס לאמו מדרבנן הוא
דמחייב ואיהי דרבנן לא
הא שגתה מ"ש ועוד וי".
הא אפי' מדרבנן לא מחייבה
תוס' ר"ה ש בה וי".
לפי חשבון ר"א לעשרים.
ע"י משנת חכמי מ"ה
סוף קט:

מוסף רש"י

משם ראהי תמיה (קטן)
(ב.ח.)

כולהו. הנך אמוראי: כרבה לא אמרי. דליף מלמנן ידעו: ההוא. לאו זידיעה דשיבת סוכה קא אמר אלף זידיעות דורות הבאין היקף סוכות עניי כדוד הנעשה לאבות: לימוס המשיח. אותם סוכות יהיו ללל לעונג ולמסמור אבל סוכת מזה אינה ללל: סרסי. דאין שם סוכה אלא העשויה ללל דההיא דימות המשיח משום דעשויה ללל קרויה סוכה: משום קושיא דאביי. דעשה מחלות של כדול ושינויה לא משמע להו הוואל וקרא לאו דוקא ערבי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: כמאן. מהנך אמוראי דלעיל אולא הכ כו': מחלוקת. דר' יהודה ורבנן: משלט שלטא זה עינא. דרך דפנות דאי טעמא משום ערבי הוא או משום לל דפנות מגיעות לסך אמאי מודו רבנן: ה"ה מחלוקת בשאין זה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש זה יותר כו': משום לל. דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות (פורמא) לא שלטא זה עינא: הכי גרסין מחלוקת בשאין מחוסא אלא כדי ראשו כו'. ואם תאמר קשיא דרב אדרב אמוראי ניניה ואלינא דרב: (א) כמאן דלא כד. מהנך דלעיל דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות מכדי ראשו ורובו ושלטנו (נמי) לא שלטא וכל נמי ליכא ומחלות קבע נמי בעינא: ראשו ורובו. דרך סעודתן בהסיכה היתה על מטות ומסודין על ג' שאלס ואין לכולן קופסין ויפסין כמנוי לפיכך הולך לומר ראשו ורובו לפיכך קטנה שראשו נכנס זה ושלטנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלטנו: למשאל. למשך הסוכה דלמר בין גדולה בין קטנה לא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות: אלא רב הונא ורב חנן. דלמרי טעמא דרבנן צטפי פליגי דמרווייהו אית להו דמי פליגי רבנן בסוכה המזומנמת צטפי שיעור הכשר אורכ סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא גבוהה דכיון דרוחא איכא לל סך או טעמא אחרינא להכשריה דרב הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן צפוחה מד' אמות דלס כן צללו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צטפי אמות כרבי דלמר לקמן הכי (דף ג.) אכל יוסר מכדי ראשו כו' כשרה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידע לן כדלמרן לעיל דהך לא כד: ומר סבר כדדי ראשו ורובו ושלטנו. וכן ציור עד ד' אמות פליגי בגובה וטעמא משום לל אכל ציור מד' לא פליגי דכיון דרוחא איכא לל: מיסוי. להך אמוראי דפרשי רפולוגא דממתי' כדמפרש ואיל: קטן שאינו לריך לאמו. אמרינן לקמן (דף ב.) דחייב לתנוי צמח סוכה: מדרבנן. שהקוין להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה כדי שיהא מחוקק ורגיל למנוה: משום

כרבה לא אמרי. הא דלא נקאמר משום קושיא דאביי: ובין דרפנות מגיעות לסך מישלם שלטא ביה עינא. ולא דמי לנך חנוכה וקורת מצו דלא אע"פ שהקורה על גבי כחלים דהמס קורה טפח לא שלט זה עינא כמו בסוכה דרמזה טוזה: י"ש בה יותר מארבע אמות אפילו למעלה מעשרים כשרה. לנסוף מסין דרב הונא סבר מראשו ורובו ושלטנו עד ד' אמות פליגי יותר מד' אמות כשרה וימנה וי נשיר צמחה משהו יתר מד' אמות אס היתה גבוהה מעשרים אפילו טוזה לא ודאי אין כאן לל סוכה ו"ל דלעולם לריך הרוחצ לפי הגובה לפי משנן ד' אמות נעשרים אי נמי קים להו לרבנן דלפילו בגובה אלף אי אפשר שלא יהא כאן לל סך פורמא אס היתה רמזה יותר מד' אמות כדלשכחן צפרק יו"כ (יומא דף פ:) גבי כותבת הסקה דמייצבא דעתא דלמרינן כולי ענמא טוזה עוג מלך הנשן פורמא: כרבי יורא דאמר משום צל. אכל כרבה דלמר משום מישלט עינא לא דלפילו רמזה טוזה לא שלטא זה עינא: כמאן דלא בחד. ודברי רב חנן בר רבה זכריה טעמא ויש מפרשים משום דהוא היה לול של תרגולין כיון דגזירה וקטינה כולי האי אכל מחוקת טפי מכדי ראשו נפקא מכלל לול של תרגולין לאקרוי סוכה. הכי גרסי: בשלמא דר' יאשיהו דרב חנן ודרב הונא לא פליגי אדר' יאשיהו דרב חנן ודרב הונא לא פליגי: ע"ד ארבעים וחמשים אמה. כי האי גוונא קמני גבי מצו צריש עירובין (דף ג:) ולא מיקשי דלא דייק הכא השמא חמשים כשרה ארבעים מיציעא כדדייקין צריש אלמנה נינוות (מנוות דף טו.) גבי אלמנה ששהתה שמים ושלש שנים ולא תבעה מזונותיה אצידה מזונותיה וצסוף צ"ק (דף קיט:) גבי לוקחין מן הרועים ארבע וחמש נאן ארבע וחמש גמין דהם ניחא דהו או ויין לריך לומר זו משום הכי קשיל ליה אכל קשיל מההיא דפרק צנות כותים (מ"ה ל:): גבי קישוי דקאמר רבי מאיר אפילו ארבעים וחמשים יום ופריך עלה השמא חמשים מנקשה ארבעים מיציעא ויש לומר דליכא לשנויי הכא כי ההוא לינשא דמשני צריש מפנין (שם דף קס.) ארבע וחמש כדלמרי אינשי וה"ה אפילו טוזה אכל לגבי קישוי לא שייך לשנויי הכי דלא מיסתבר שטיהר קישוי לעולם וכן פרק צמא אשה יולאה (שם ס:) גבי סנדל המסומר שנשמירי צו' וחמש פשיטא ליה דלא שרינן טוזה וצריש אע"פ (מנוות מ.) גבי משהה אדם אשמו צ' וג' שנים צלל כמנוה ועוד הים (דף ס.) שם גבי יונק מיעון והולך אפילו ארבע וחמש שנים צהי שייך לומר ה"ה אפילו טוזה אס:

לא

לה דבר. וישלמה אמר לו מניי שהיא אשה ואין אשה מצווה במצות. ואמר להם והלא ד' בנים היו לה תלמידי חכמים. אית לך לימור בסוכת מלכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושלטנו. אלא כשאין הדפנות מגיעות לסך, דכך אורחיהו דעתיירא למעבר דפנותא קלילין די יאה קרורא עייל. פי' מן קרד הלכתי בלא חמה. דייקתין מינה, דלא מיייתי ראייה מסוכת הילני המלכה אלא דברר שחלקו והביא סיוע לדבריו, עכשיו אם תאמר כשאין הדפנות מגיעות לסך תחלקם שפירי, שדרך המלכה לישב בסוכה כעין זו.

(ב) [ש' צריף ש' ויאלס מ"ה אלהת כרבה דכל מלי עבד כרבה ופשוט שמיון על רבנו הרי"ם ז"ל].

מסורת הש"ס

סוכה פרק ראשון סוכה

ג.

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ד מהלכות
סוכה הלכה א סמג
עין מג טו"ש"ע א"ח סימן
מגלגל סעיף א (ר"ד אלפס
פ"ב דף רמג):
ב ב מ"י שם טו"ש"ע שם
סעיף ד:
ג ב מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ב סמג
עין כב טו"ש"ע י"ד סי'
רפ"ו סעיף יג:
ד ב מ"י פ"ה מהלכות
סוכה הלכה א סמג
עין עב [טו"ש"ע חו"מ סי'
תכ סעי' ב]:
ה ב מ"י פ"ד מהל'
טומאת נדפת הלכה ו
סמג עין רלג:
ו ב מ"י פ"ב מהלכות
שמיטה הל' יב סמג
עין קנד:
ז ב מ"י פ"ו מהלכות
מלכים הל' א סמג
עין קנ וכל הדינים אלו
מן חזק ד' עד כה הנה
נבד אלפס עירובין פ"ו דף
קט. ועוד כ"ב פ"א דף
קס: ועוד בהלכות סוכה
דף ע"א].

לא נצרכה אלא לקיומיות שבה. מה שדחק בקונטרס לרצו חנן
זר רצה מה ראה לרצי יהודה הא אי אפשר לשבעה בניס
שבעה טפחים לאו פירכא היא דלילמא ארוכה טובא אצל לא היתה
רצונה^א שבעה טפחים וזכיה בלאו אורח הו' יתבי:

דאמר ר' מני ב"ש **היא וא**
תווי מ"נה ב'ו. נסדר
רצ עמרס פסק שבעה מקומות
הלכה כב"ש חדא האי דסוכה לריכה
שמהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו
ואידך בזמנאות פרק התכלת (דף מ.
והס) גבי סדין בלית ז"ש פוטרין
וז"ה מחייבין עוד לשם כמה חוטיין
הוא נותן ב"ש אמרי ד' וזה"ל ג'
עוד התם כמה תהא משולשלת בית
שמהא אומריס ד' וזה"ל ג' כלל הני
עבדי כב"ש ואידך בזמנאות כריות
פרק אלו דברים (דף נא): ב"ש
מכבדין [את] הבית ואח"כ נוטלין לידים
ואמרינן בגמ' ככוליה פירקין הלכה
כב"ה זר מהן עוד התם כסוף
פירקא גבי מי שאלל^א ושמה ולא בירך
דמייתי בגמרא עובדא דרצה זר בר
חנה דאשכח יונה דדהנא וחד תלמיד
דעבד כב"ש ואשכח ארנקי ואידך
תלמיד דעבד כב"ה ואכליה אריה
וקלט קשה הא דקאמר התם ככוליה
פירקין הלכה כב"ה זר מהן ואשכח
משום דב"ה נמי מודו דלכתמילה
מיהא עבדינן כב"ש ועל מה שפסק
בהך דהנא כב"ש אין להקשות מהא
דאמרינן פ"ק דברכות (דף יא.) דאמר
ר' יוסף עשה כדברי ב"ש לא עשה
ולא כלום ומייתי ראה מהיהא מילתא
דסוכה מעשה דרבי יוחנן החורני
שחלה והלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה
לצקרו ומנאזהו שהיה יושב ראשו
ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית
אמר לו זקני ב"ש א"כ היית נוהג
כל ימיך לא קיימת מלות סוכה כל
ימיך ומסקינן התם דהלכה כרבי
יוחנן החורני דהיה פלוגתא בסוכה
גדולה כדמסקינן דבתרמי פליגי
בהיה הלכה כב"ה אצל הכא בסוכה
קטנה וזהא הלכה כב"ש מיהו
שמעתינן דהתם תמידי היכי דיק מניה
דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום
דראה דמייתי שבעה כב"ה מיירי
ועוד וכי לריך ראה על זה היכא
דהלכה כב"ה שם עשה כב"ש לא
עשה ולא כלום וז"ל דאיתרירי התם
לאיתויי היכא דב"ה מממריס מדרבנן
וז"ש מוקמי לה אדאורייתא ולא
גזרינן אס עשה כדברי ב"ש לא יא
ידי חובותא אפי' דאורייתא כדאשכחן
לכ"ש היכא דיתבי אפיתחא דמטללתא
דגזרי שמה ימשך אחר שולחנו וקאמרי
לא קיימת מלות סוכה מימין דאפי'
מדאורייתא לא קייס ומדבית שמהי
נשמע לב"ה: **בית שאין בו ד'**
אבות. ביירושלמי חשיב שאין טובל

משום אוריא אלא למאן דאמר בסוכה קטנה
מחלוקת וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה
קטנה אמר רבה בר רב אדא לא נצרכה אלא
לסוכה העשויה קיומיות קיומיות וכי
דרכה של מלכה לישב בסוכה העשויה
קיומיות קיומיות אמר רב אשי לא נצרכה
אלא לקיומיות שבה רבנן סברי בניה בסוכה
מעליא הו' יתבי ואיהי יתבה בקיומיות
משום צניעותא ומשום הכי לא אמרי לה
דבר ור' יהודה סבר בניה גבה הו' יתבי
ואפ"ה לא אמרי לה דבר^א אמר רב שמואל
בר יצחק "הלכה צריכה שתהא מחזקת
ראשו ורובו ושולחנו א"ל רבי אבא כמאן
כב"ש א"ל אלא כמאן איכא דאמרי אמר
רבי אבא דאמר לך מני א"ל ב"ש היא ולא
תווי מ"נה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק
ממאי דב"ש ובית הלל בסוכה קטנה פליגי
דלמא בסוכה גדולה פליגי וכגון דיתיב
אפומא דמטולתא ושולחנו בתוך הבית
דבית שמאי סברי גזרינן שמא ימשך אחר
שולחנו ובית הלל סברי לא גזרינן ודיקא נמי
דקתני^א מי שהיה ראשו ורובו בסוכה
ושולחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין ובית הלל
מכשירין ואם איתא מחזקת ואינה מחזקת
מיבעי ליה ובסוכה קטנה לא פליגי והתניא
מחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה רבי אומר
עד שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות
ותניא אידך רבי אומר^א כל סוכה שאין בה
ארבע אמות על ארבע אמות פסולה וחכ"א
אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה
ולאו ש"מ הא ב"ש הא ב"ה אמר מר זוטרא
מתניתין נמי דיקא מדקתני ב"ש פוסלין וב"ה
מכשירין ואם איתא בש"א לא יצא וב"ה
אומרים יצא מיבעי ליה ואלא קשיא מי
שהיה לעולם בתרתי פליגי פליגי בסוכה
קטנה ופליגי בסוכה גדולה וחסורי מיחסרא
והכי קתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה
ושולחנו בתוך הבית יב"ש אומרים לא יצא
וב"ה אומרים יצא ושאינה מחזקת אלא כרי
ראשו ורובו בלבד ב"ש פוסלין ובית הלל
מכשירין מאן תנא להא דתנו רבנן בית
שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות
יפטור מן המזוזה וזמן המעקה ואינו מטבא
בנגעים ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין
חוזרין עליו מעורכי המלחמה ואין מערבין
בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב
ואין

שגזו אותו מן הבתים: למעשר והגודר מן הבית מותר ליכנס בו ועוד הוה ליה למימר
לענין פתח בית אב של נערה המאורסה:

ואין מניחין בו עירוב. דלא חזי לדירה ואפי' לשמואל דאמר פרק מי שהולאיוהו (עירובין דף מט. וסא) עירוב משום קנין
לא מיקנו רשותיהו בשביל בית דלא חזי לדירה ודכוותיה אשכחן התם שמואל גופיה דאמר בית שמעיתין זו עירוב אין לריך
לימן פת מאי טעמא כולוה הכא דיירי ואף על פי דאית ליה עירוב משום קנין ומקנו אהדי משום דמנחי עירובין בביתו:
ואין

משום אוריא. רוח שהוא שולט בה מפני החום: אלא למ"ד כקטנה
פליגי. אצל בגדולה אפילו רבנן מודו: וכי דרכה של מלכה. והלא
נערויה ומשרתיה מסובים עמה: לקיומיות שבה. סוכה גדולה
לכני מסובת וקיומיות קטנה במוכה
לנניעות והיא בקיומיות יתבא

והע"ג דפסולה לא איכפת לן דאשה
פטורה מן הסוכה: ורבי יהודה סבר
כו'. וא"ת לרצ חנן דמוקי פלוגתא
בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו
ושולחנו הכא כיון דנניה גבה היא
לה גדולה ומודו זה רבנן ומאי ראה
של רבי יהודה י"ל דשולחנה בתוך
הסוכה הגדולה היתה ונניה על
השולחן היו יושבין ראשן ורובן ולא
כמסובין הן ולא"י חסופין. ולי נראה
דוה"ל לרצ חנן קשיא והאי מירוצא
לרצ הוה חנן וכן עיקר דשיעור
ראשו ורובו אמרינן לקמן דאיתו אלא
ו' טפחים ואי אפשר לשבעה בניס
שבעה טפחים: כב"ש. דאי כב"ה
לא צעי שולחנו כדלקמן בפרק הישן
דשעירא דסוכה פליגי ליתני סוכה
(דף כח.). ודיקא נמי גרסינן. ודיקא
נמי כדלקמן" בגדולה פליגי והוא יושב
על הפתח מבחוץ וראשו מושכך לתוכה
ושולחנו לפני גופו כזית: **מדקתני.**
גבי פלוגתא מי שהיה ולא איירי
בשעירא דסוכה: ואם איפא.
דשעירא דסוכה פליגי ליתני סוכה
המחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה
ושאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו
ב"ש פוסלין כו': **אמר מר זוטרא**
דיקא נמי. דקטנה פליגי ובשעירא
דפוסלין ומכשירין על כרחך אסוכה
מהדרי: אלא לא גרסינן. והכי גרסינן
לעולם דתריסר פליגי: פטור מן
המזוזה. כולה מפרש טעמא לקמן^א:
ואינו נחלט. אלא פודהו לעולם
ויולא ציונל אס לא גאלו כשאר קרקע
בלא צד: **מעורכי פליגי.** מי
האש אשכר צנה בית חדש וגו'
(דברים ס): **ואין מערבין זו.** דרך
בתיאס להיות פתוחין לחצר והרצה
בתיס פתוחים לחצר אחת והן יוצאין
בשעירא ואמרו חכמים כל אדם מניחין
מרשות לרשות בלא עירוב שיערב
כל הרשויות להיותם רשות אחת
ומיקנו ליתן כל בית וצית שצחצר
פת וכולן צסל אחד ומניחין אותו
כחדש מן הבתים ונעשים כולם כאילו
דריין באותו בית וכל הבתים דירה
אחת ואשמעינן הכא דבית שאין זו
ד' על ד' אין לריך ליתן את הפת:
ואין משתתפין זו. שמיקנו חכמים
על כל חצר הפתוחה למצוי כדרך
שמיקנו עירוב לבתי החצר שיהו
נותנין בשיתוף ואם בית קטן זה
פתוח לחצר שצמזמי ואין בית
אחר פתוח לה אין משתתפין זו
אין צריכה ליתן בשיתוף: **ואין**
מניחין זו עירוב. החצר לאחר

אבל לדברי (ה)כל מי
קטנה בסוכה קטנה
פליגי וכי דרך מלכה
לישב בסוכה קטנה.
ושניין בסוכה שחיתה
עשויה קיומיות היתה כו'.
ואסיקא הלכתא צריכה
שתהא מחזקת ראשו ורובו
ושולחנו. ואמרינן אמר
ליה ר' אבא מני הא,
ואמר רב הונא בית
שכאי היא ולא תווי
מניה. ואקשינן עלה פסמי
דחלוקת בית שמי ובית
ההלל בסוכה קטנה, דתנו
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בתוך
הבית, בית שמי פוסלין
ובית הלל מכשירין.
דייקת מניה הנה בית
הלל מכשירין אפי"ם שאין
מחזקת אלא ראשו ורובו
בלבד, ובית שמי פוסלין.
א"י [הלל] בסוכה גדולה
פליגי, וכיון דריתא אפומא
דמטללתא ושולחנו בתוך
הבית, ואוקימנא לעולם
בסוכה גדולה וכי דאמרינן,
מדקתני במשנתנו מי
שהיה ראשו ורובו, ולא
קתני מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו, ודחית להאי כפרא
משום דקשיא לן ואם
איתא בסוכה גדולה היא
משירה, ומשירי וישוב
על פי הסוכה ושולחנו
בתוך הבית פליגי, אי הכי
לא יצא ידי סוכה היה
לקן לומר, אלא מדקתני
פוסלין שמע מניה בסוכה
קטנה פליגי. ואמרינן אי
הכי דבסוכה קטנה פליגי,
ליתני מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו בלבד ב"ש פוסלין
כו', מי שהיה סתם
למה לו. ומיריבנה בתרתי
פליגי בגדולה וקטנה,
וחסורי מחסריא והכי קתני,
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בבית, או
שאינה מחזקת ראשו ורובו
ב"ש פוסלין
וב"ה מכשירין. וקיימא לן
בבית שמאי. והני מתנייתא
דקתני דרא, מחזקת ראשו
ורובו ושולחנו כשרה, רבי
אמר עד שיהא בה ד'
על ד' אמות. והניא אידך
כל שאין בה ד' אמות
על ד' אמות פסולה,
וחכמים אומרים אפילו
אינה מחזקת אלא ראשו
ורובו כשרה. ואוקימנא
קמייתא כביש ובתריא
כב"ה. פשוטות הן. מאן
תנא להא דתנו רבנן בית
שאין בו ד' אמות על ד'
אמות, פטור מן המזוזה
ומן המעקה, כו'.

א ס"א אמר רב הונא,
ב בתים יא. לקמן י:
כ. עירובין ג: (א) [נקמן
ז: עירובין ג: ד] חסופי
פ"ב הי"ב, ג' נאלי צ"ל
אלא, (ס) כס"א: דלקמן,
(י) ע"כ, (י) נאלה שבעה
כליל מג"א וט"ז רסי מרל
ע"ש, (ח) ז"ל [וסתא],

רבינו חננאל

אבל לדברי (ה)כל מי
קטנה בסוכה קטנה
פליגי וכי דרך מלכה
לישב בסוכה קטנה.
ושניין בסוכה שחיתה
עשויה קיומיות היתה כו'.
ואסיקא הלכתא צריכה
שתהא מחזקת ראשו ורובו
ושולחנו. ואמרינן אמר
ליה ר' אבא מני הא,
ואמר רב הונא בית
שכאי היא ולא תווי
מניה. ואקשינן עלה פסמי
דחלוקת בית שמי ובית
ההלל בסוכה קטנה, דתנו
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בתוך
הבית, בית שמי פוסלין
ובית הלל מכשירין.
דייקת מניה הנה בית
הלל מכשירין אפי"ם שאין
מחזקת אלא ראשו ורובו
בלבד, ובית שמי פוסלין.
א"י [הלל] בסוכה גדולה
פליגי, וכיון דריתא אפומא
דמטללתא ושולחנו בתוך
הבית, ואוקימנא לעולם
בסוכה גדולה וכי דאמרינן,
מדקתני במשנתנו מי
שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בתוך
הבית, ואוקימנא לעולם
בסוכה גדולה וכי דאמרינן,
מדקתני במשנתנו מי
שהיה ראשו ורובו, ולא
קתני מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו, ודחית להאי כפרא
משום דקשיא לן ואם
איתא בסוכה גדולה היא
משירה, ומשירי וישוב
על פי הסוכה ושולחנו
בתוך הבית פליגי, אי הכי
לא יצא ידי סוכה היה
לקן לומר, אלא מדקתני
פוסלין שמע מניה בסוכה
קטנה פליגי. ואמרינן אי
הכי דבסוכה קטנה פליגי,
ליתני מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו בלבד ב"ש פוסלין
כו', מי שהיה סתם
למה לו. ומיריבנה בתרתי
פליגי בגדולה וקטנה,
וחסורי מחסריא והכי קתני,
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בבית, או
שאינה מחזקת ראשו ורובו
ב"ש פוסלין
וב"ה מכשירין. וקיימא לן
בבית שמאי. והני מתנייתא
דקתני דרא, מחזקת ראשו
ורובו ושולחנו כשרה, רבי
אמר עד שיהא בה ד'
על ד' אמות. והניא אידך
כל שאין בה ד' אמות
על ד' אמות פסולה,
וחכמים אומרים אפילו
אינה מחזקת אלא ראשו
ורובו כשרה. ואוקימנא
קמייתא כביש ובתריא
כב"ה. פשוטות הן. מאן
תנא להא דתנו רבנן בית
שאין בו ד' אמות על ד'
אמות, פטור מן המזוזה
ומן המעקה, כו'.

א) כן הוה הגר"ש סקן
ז"ל כ"ד.

כר:

עין משפט
נר מצוה

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) עירובין טו: (ב) ג"ח
שם וגיטין פא: (ג) קדושין
ה: (ד) עירובין טו: [גיטין]
פא: קדושין ג: ג: ד: [ג:]
(א) עירובין טו: ומה ג: [ג:]
קדושין ה: גיטין פג:
(ו) עירובין טו: ג' שם
דף יט: (ח) עירובין טו:
ג' (ט) ג"ח שם: פ"ט,
(י) ג' (י) ודל: (י) [ג:]
אביה: (ל) [ג:] מוספת
עירובין טו: ד"ה ע"מ,

הנהגות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נכמיה וכו'
דריש לה מספר ברייתא
ספר טומאה ואין דבר
אחר:

מוסף רש"י

ספר. ומה לה ספר
כריתות, ספר משמע קלף
דכמיה (גיטין טו: ומה
סומע על הספר דין, והר
קרי ליה מגילה דכמיה
(ט) אחרי שקח המלך את
המגילה (שורבין טו:). מנין
לדבר כל דבר. שימחה
גטע עליו (שם). וכתב
לה מכל מקום. מלל
הוא ומה שכן כריתות
בדיה (גיטין כא:). אי כתב
בספר בדקאמרת. משמע
יכתוב בקלף ומלל למימר
דכי רבי מוכנה לה דומיא
דקלף הוא דלוי (שם)
אי הוה כמיה ומה לה
כריתות כספר, הוה משמע
מגילה. אלמא האמל דכמיה
ספר, האי ספר ספירת
דכמיה הוא, וסכי משמע
וכמה לה דכמיה כריתות,
אלא לא קצט לו מקום
לכנסו ומלל משמע
כל מקום שיראה יכתבו
(שורבין טו:). האי וכתב
מאי דרשי ביה. לרדיו
לא אנטרין לרבות כל דבר,
שכרי לא קצט כמיה
דבר למיכתבו ומתן ספר
כריתות משמעין (גיטין
טו:). כיון דספר לאו
קלף משמע. מלל לא
קצט ליה קלף וכל
דבר משמע, ולמה ליה
לכתבו וכמה לרבות כל
דבר, לכנסו ומה לה
ספר כריתות (שורבין טו:).
ואינה מתגרשת בכסף,
אם אמר לה הילך פרוטה
והתגרש י"ז זה (גיטין
טו:). ואיתקש יציאה
להויה ומה לאש אחר,
היינו קדושין (שורבין טו:)
שמהו בן עמיה לבעל
אין הוה נאמרו לו קיים
תנאי ומה מתחילת קדושין
ה. דלא כל ימינה קשריה
בו משמחתי הוה נאמרו
מלשחתי יין, ותנאי זה
תנאי ומה לבעל ואין
הבעלה אכל מכלל ועד
שגשג יום הוה יום כריתות
מיד, שכי דכמיה בעלה
לסוף שגשג יום ומהמתי
מיד לאש אחר (שורבין טו:)
הוה קיים תנאי ותנאי,
דאפשר דכמיה אלל לא
לידי הבעלה (קדושין טו:).
מכרית ברייתא. דהוה
מלי למיכתב ספר כרית

הרי עשויה בידי אדם. לרבות זה צדי אדם בא. ספר. וכתב לה
ספר כריתות: אין לי אלא ספר. קלף: מניין לרבות כל דבר.
לכנסו עליו כיון לוח עץ ועלה זית: וכנס מכל מקום. דמנין
למיכתב ומהן צדו ספר כריתות: אי הוה כנס. וכתב לה כריתות

בספר כדקאמרת דהאי ספר קלף
הוא: השאט דכנס ספר. אין זה
קלף ואין הכנסו מדבר שיהא נכתב
עליו אלא דברי הגט קרוי ספר ספירת
דברים כריתות דברים שיהו כורמין
ומפרידן ציניהן: ורנן. כיון דספר
לאו קלף הוא האי וכתב לה לא
אנטרין לרבות כל דבר דמהיכא
ימתי לך לייחד דבר לכמיכתב דאנטרין
לשמועין שכל דבר כשר לך: ואינה
מתגרשת בכסף. ליתן לה כסף
לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת
זה דכך שנתן בקדושין ואמר הרי
את מקודשת זו: ואיתקש יציאה
לשם. ויאלה מציתו והלכה והיתה
לאש אחר (דברים טו:). מה הוייה.
כשמהויה עממה לאש אפר כנסף
דנפקא לן בקדושין (דף ג:). קימה
קימה משדה עפרון: מספר כריתות.
מסמך כריתות לספר: לרבי הורס.
סמך ספירת דברים כורמיה ציניהם
ולא יהא תנאי האוגס יחד: אין
זה כריתות. דכל ימיה קשורה לו
שחממתי כרייה לעמוד שלא לילך:
הרי זה כריתות. דיכול לנא לדי
הפרדה לסוף שלשים הלך מעכשיו
מותרת ינאש מן המורה: כנס
כריתות. דמני למיכתב ספר כרית:
מתני' צין איננות. בארץ ולא
סמכה עליהן אלא הן דופנותיה:
ג' שאינה יכולה לעמוד כרית
מאוי. שהרס מוליכה ומציאה:
צקין. צילנות וקנים ועצים: הא
איכא נופו. שהולך וצא ופעמים שאף
הנוף מן הדופן: דעביד ליה. אורג
הנוף כמין מחילה שלא ייענו הרות:
לאשתמושי צאן. להניח עליו כליו:
היה שם. צפסי ציראות קאי היה
באחת הפירות אילן שעציו אמה לכל
ד: או גדר. מרובע אמה על אמה.
כל גדר סתם של אבנים הוא ונריך
שיהא אמה על אמה כדי לחלקו לשתי
מחילות אמה ואמה ללפון או
לדרום: דיומא. צ' עמודים שהיו
מחילה לכאן ולכאן שצב הקילו חכמים

עליהם: המיסך על הארץ. נופו גדול מאלד ורשאי הנוף כפופין
סביב על הארץ: מעטעין תפסיו. דלמרינן לצוד ומחילה זו
גבוהה עשרה מפתים שהנוף ארוך הוא וגבוהה האילן הוא: אי
פני. דעשויה צידים היא ורשאי לזר תפסיה ולשמור שדה עשאה
וכיון דמוקף לריה הוא: ליעטעל כנוניה. כלומר יעטעל בו
כל כמה שהוא גדול אמה אמר רב הונא אין מעטעלין בו כלל
אלא

עליהם: המיסך על הארץ. נופו גדול מאלד ורשאי הנוף כפופין
סביב על הארץ: מעטעין תפסיו. דלמרינן לצוד ומחילה זו
גבוהה עשרה מפתים שהנוף ארוך הוא וגבוהה האילן הוא: אי
פני. דעשויה צידים היא ורשאי לזר תפסיה ולשמור שדה עשאה
וכיון דמוקף לריה הוא: ליעטעל כנוניה. כלומר יעטעל בו
כל כמה שהוא גדול אמה אמר רב הונא אין מעטעלין בו כלל
אלא

עליהם: המיסך על הארץ. נופו גדול מאלד ורשאי הנוף כפופין
סביב על הארץ: מעטעין תפסיו. דלמרינן לצוד ומחילה זו
גבוהה עשרה מפתים שהנוף ארוך הוא וגבוהה האילן הוא: אי
פני. דעשויה צידים היא ורשאי לזר תפסיה ולשמור שדה עשאה
וכיון דמוקף לריה הוא: ליעטעל כנוניה. כלומר יעטעל בו
כל כמה שהוא גדול אמה אמר רב הונא אין מעטעלין בו כלל
אלא

תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום. וא"ת אימא וכתב כלל
ספר פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שצברט ועוד
האמר בטרות צפרק היה מציא (ד' ח:). אין כותבין לא על הלוח
ולא על הנייר ולא על הדיפתרלא אלא על המגילה שנאמרת בספר

והכל נמי כתיב ספר והכל נמי הוה
ליה למיפסל כל דבר מוח ממגילה
ואין לחלק צין ספר לצספר ועוד
דהכל נמי אמרינן ורנן נמי אי כתב
בספר כדקאמרת משמע שאל היה
לו לרבות כל דבר שאין בו רוח חיים
וי"ל דגבי סוטה דכתיב (במדבר ה)
וכתב את האלות בספר הוה כלל
ופרט אכל הכא ומהן צידה חזר וכלל
אע"ג דצבריימא לא מיימתי כללא
במלך דכוחה אשכחן צפ"ק קדושין
(ד' כא:). דקמני צבריימא אין לי
אלא מלשע מניין לרבות הסול והסירה
והמקדח והמכתב מ"ל ולקחת לרבות
כל דבר הניקח ציד ולקחת הסוגיא
דמכלל ופרט וכלל דריש דונתה
באין ודלת חזר וכלל: מה ספר
שאין בו רוח חיים. צפ"ק כלל מערצין
(עירובין דף ט:). גבי מעשר שני
דכתיב צצק וצאלן נקט דל של פרי
מפרי וגדולי קרקע ולעיל צפ"ק
(ד' יא:). נקט מה מניה דבר שאין
מקבל טומאה וגידולו מן הארץ כלל
אחד כפי מה שדומה לחכמים ענין
הראוי לו: ור"ב אין וכתב מאי
עביד צ"ה. אף ע"ג דאנטרין לשמה
תרי קרבי כתיב ו"ת"ל ולרבי יוסי
הגלילי אמרי כרייה תריויה דמהיכא
לשמה דרשין שפיר כלל ופרט ויש
לומר דצפ"ק המגרש (גיטין ד' פו:).
דרשי וכתב לה ולא לה ולחכמה:
בכתיבה מתגרשת ואינה
מתגרשת בכסף.
הך דרשה לרצא אכל לאצבי נפקא
ליה מסברא צריס קדושין (ד' ה:).
יאמרו כסף מכנים כסף מוליך יאמרו
סניגור יעשה קטיגור ומ"מ לאצבי
נמי אינטרין וכתב לה שצמניה
מתגרשת ולא צמניה דרשיס מסכת
קדושין (ד' ג:). דריש לה מספר (א)
כורמה ואין דבר אחר כורמה והיה
דרשה כריי יוסי הגלילי היא דממשע
הכל וקלמ תימה דלא נקיש דהס
לענין מליה הך דרשא דכמיה דהס
כרצין וי"ל דלאורח דהס הכי

כל דוכמא להציא דרשה הפשוטה לכאורה דלאשכחן פרק החוצל
(צ"ק דף פו:). דמיימ שצב נעוריס לאצבי גבי צמלה וצריס קדושין
(דף ג:). משמע דצנעוריה צית אציה בהפרט דריס כתיב וכן
בפרק אחד דיני ממונות (פסהדרי דף ל:). ובפרק צא סימן (מה)
דף נ (שם) דדרשי נגועים אין רואין אותן אלא ציוס מציס הראות
בו צשר חי יטמא כדכאצי דפרק קמא דמועד קטן (דף טו: ושם)

ושציק דרשה דרשא דריש דכתיב לי ולא לאורי וכן פרק הקורא את
המגילה למפרע (מגילה דף ג:). דדרשי ולא מוהלין אלא ציוס מדכתיב
ליה מכן שמונת ימים ולא לילות וציוס מוקי לה ציוס אפילו צשנת: ע"ל
אם סת (אציו) לא חשיבה מו צית (אציו) דמתן צנדרים פרק השותפין (ד' מו:). קוים צציק שצני נכנס שדך שצני לוקח מת או שמכרו
לאחר מותר וי"ל דצית דציו קרויין כל אציו וצ"ע שמת דלאשכחן גבי שמת שצית צצו של שם וכתבי (בראשית לח) שאל אלתמה
צית אצין וכבר מת אציה דממוכתי קראי: ו"אידך מברית ברייתות נפקא. קשיא לרציו תס דצפ"ק המגרש (גיטין דף פג:). קאמר על
רבנן דרבי אליעזר כרת כריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי כלל דרצין ויש לומר דלא קאמר לא משמע ליה אלא לא דריש להיכא דרשה:
והא איבא נופו דעביד צ"ה בהוצא ורפנא. מימה דצפרק קמא דעירובין (דף טו:). דלמר רצא מחילה העומדת מחילה לא שמה
מחילה ופרין מהכל ומשני צשנטעו מתחלה לך הא על כרחך מוקמי לה הכא דעדיד ליה צרוא דהפנא ותו לא צריכין
לנטעו מתחלה לך הו י"ל צין הא ציוס דייק משמע לך הא ציוס דעדיד ליה צרוא דהפנא ותו לא צריכין
שאין הולך אלא ציוס צין הו רוב הדופן מן הנוף ופרין התס מן הקשה והכל פריך מן הנוף והא דפריך הכא אי הכי מלי למימרא ולא משני
דאשמעין מחילה העומדת מחילה ולא נטעו מתחלה לך דכך הוא מסקנא דהתס דכולהו מודו צמחיה לא חשיב זה
מידות משום דקיימא לן ככאצי צמלי העומד מחיליו דשמייה לחי וכל שכן מחילה:

מידות משום דקיימא לן ככאצי צמלי העומד מחיליו דשמייה לחי וכל שכן מחילה:

י"א מ"י פ"א מהל'
גירושין אלסו ו ופ"ד
ה' א סגנ עשין ו טו"ש
הא"ע מ' קדו עשין ג:
ב מ' מ"י פ"א מהל'
גירושין הלכה יא סגנ
שם טו"ש ע"ה א"ע מ' קמ
סע"ק כ:
כא ג מ"י שם טו"ש שם
סע"ק כא:
כב ד מ"י פ"א מהל'
שגת הלכה טו סגנ
עשין א טו"ש א"ע מ' קמ
סע"ק א:
כג ה מ"י פ"א מהל'
סוכה הלכה ה
טו"ש ע"ה א"ע מ' מל עשין
ה' מ:
ו מ"י פ"א מהל' שגת
ה' מ:

תורה אור השלם

1. בי יחא איש אשה
ובעלה וקחה אם לא
תמצאן וצ"ע בי מציא
בה ערוה דבר וכתב לה
ספר כריתות ונתן בידה
ושלחה מביתה.

דברים כד א

רבינו חננאל

הא דקתיב אין כותבין
גייט נשים על מי שיש
בו רוח חיים או על מי
שהוא אובדן, דריש מספר.
ורבנן דוחים הכי, אי הוה
כתיב וכתב לה בספר,
הוה שמינן מינה האי
סברא, ושקא דכתיב ספר,
לספירת דברים בעלמא
הוא דאמא כר. ואידך
מכרית כריתות כר, פי'
היה לו לכתוב וכתב לה
ספר כריתות, ומה שמה
כתיב כריתות כר. ואידך
כריתות לא משמע
ליה, כלומר טעם אחד
הוא. אמר רב אחא
בר יעקב כל מחיצה
שאנה יכולה לעמוד ברוח
מצויה, אינה מחיצה.
אמרי על מחיצה
דחנן העושה סוכתו בין
האילנות והאילנות דפנות
לה כשרה, והני גידי ואולי
ואחר. ומשני באילנות
חוקים וקשים ולא גידי
שונים, ונופה עביד ליה
בהוצא ורפנא. כלומר
נעץ הוצא ורפנא וקושר
הנוף בן כר שלא יהא
מנוקד וחוץ ובא. והאי
קמ"ל, דלא חשיב ורפנא
אחי מחיצתושי באילן
המחוצר לקרקע. ת"ש
מהא דתיב גבי פרי
ביראות, הוה שג סדי
או אחר או חיצת קנים
ידון משום דיומר, ושני,
התם (נמן) דעביד בהוצא
ורפנא. ת"ש מהא דחנן
בסוף עירובין אילן המיסך
על הארץ, אם [אין] נופו
גבוה מן הארץ ג' טפחים
מטלילין תחתיו. ומשני
התם נמי דעביד בהוצא
ורפנא. אי הכי מלי מחיצה
מעליה היא, אמאי אמר
ההוא בריה דרב יהושע
התם, אין מטלילין בתוכו

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כה.

מסורת הש"ס

עין משפט
גר מצוה

א [ומי] פ"ו מהל' סוכה
הל' ד' טו"ש א"ר סי'
תרמ סעי' ז:
בר ב' מ"י פט"ו הל' ד'
[ופכ"ו] מהל' סוכה
הלכה ד' ופ"ו מהל' עירובין
הלכה ד' סמג לנאון סה
ועשין דרנבן כ' טו"ש א"ר
ס"ו ע"ז סעי' ד':
כה ג' מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה א' סמג
עשין יח טו"ש א"ר סי' ע'
סעי' ג':
בו ד' מ"י פ"ד מהלכות
אכל הלכה ט' סמג
עשין דרנבן כ' טו"ש א"ר
ס"ו לח סעי' ה' וטו"ש
י"ד סי' ע"ז סעי' א' וסי'
שם סעי' ב':

תורה אור השלם
1. וישנאם לברך ודבריה
בס' בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ויבשבתך
בביתך ודברים י'
2. ויהי אנשים אשר יהיו
שטאים לנפש אדם ואלו
יכלו לעשות תפסח ביום
הוא ויקרבו לפני משה
ולפני אהרן ביום ההוא:
במדבר טו

לעני רש"י
וה"ל"ה (ולד"א).
בקעה, עסק.

רבינו חננאל
יותר מביא סאתים.
ושנין התם דקדתי
טעמא, משום דקדתי
תשמישיה לאור, לומר
אין שם בית, ולא דירה
שתמישיה לאור אין
מטלטלין בה יותר מבית
סאתים. ת"ש שבת בתל
שגברה כי פשוטה היא.
פ"קא שילוחי מצוה
פטורין מן המצוה. מנא לן,
דחזו רבנן בשבתך בביתך
פרט לעוסק במצוה,
ובלכתך בדרך פרט לחתן.
ורייך, מדרוה ליה לקרא
למכתב ובלכת בדרך,
דמשמע איני דאדיל לומר
מצוה חייב, וכן, בלכתך,
דמשמע בלכת בדרך הדוא
רשות מיוחדת למכתב
מצוה חייב, ואפי' אכל בלכת
דמצוה פטירה. שמעין
אבל מאן דטריד טירדא
דרשות, כגון שטבעה
פסיתו וכיוצא בו, חייב
בכל מצוה. ואפי' אכל חייב
בכל המצות האמורות
בתורה חוץ מן התפילין,
מפני שנא' בהן פאר, והני
מילי ביום ראשון שבת,
וכן הכותם את האלמנה
חייב לקרוא קרית שמע.
הא מהתם נפקא, ריהי
אנשים אשר היו טמאים
וגו', נושאי ארוננו של יוסף
היו דברי ר' יוסי הגלילי,

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא
דעבד לה צהולא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי
ניטלטל צהולה דקדשי לעיל דהתם צהולא ומסכך על הארץ שיש
בו סכך ומשיג כמוקף לדירה אכל הכא ליהא סכך אלא אור ופאי
הקיף ולבסוף פתח לא חשיב מוקף
לדירה כדאיתא פרק עושין פסין
(עירובין דף כז.) **ש"לוחי מצוה.**
הולכי דבדכ מצוה כגון ללמוד תורה
או להקציל פני רצו ולפדות שבויין
פטורין מן הסוכה ואפילו נשעט
חנייתן כך פ"י בקונטרס וכן משמע
בגמרא^(א) דקאמר הולכי לדבר מצוה
פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה
ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום
דאי דלוחי ציממא וצוליה אפי' לדבר
הרשות נמי פטירי דקדתי צריממא^(ב)
ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב
הונא דגנו ארקתא דסורא ותימיה
אס יבולין לקיים שניהם אמאי פטורין
לחם אס שיש לו צינטי צבגדו
ומפילין בלחשמי מי מפיטר בך משאך
מצוה וצפ' אין צין המודר (מדיס
ד' ג:). גני המודר הנאה דמחזיר
לו אצידמו אע"פ דמהני ליה פטורה
דכ יוסף משום דלא שכיחא ואי כל
זמן שאצידה ציממו מפיטר מלמחזיר
ריפתא לעני אס כן שכיחא היא אלא
ודאי לא מפטר אלא נשעה שהוא
עוסק בה כגון טעיל של אצידה
ושועתה לזרעה או צהמה שנותן
לה מזונות דלא שכיחא שצאונה עשה
יצא עני לשאול ממנו וארץ לומר
דהכא נמי איירי צכי האי גוונא דאי
מיטרידי צקיים מצוה סוכה הוו מבטלי
ממנו: **ובלכתך בדרך פרט**
לחתן. ואף על גב דהוא נמי צממו
טריד ליטעין תרי קראי דאי הוא
כמיז חד עני דחמן ממנו וארץ לומר
כמיז בקרא הוא אמינא לא פטר
הכמוז אלא מורח ועושה מצוה צדיס
או מהלך צממו אכל חמן שהוא
יושב וצטל ואינו עוסק אלא מחשב
צבעילה לא פטר הכמוז הלך בקרא
יתירא אשמעין דפטור מק"ש דטריד
צמחצת צעילה כך פ"י בקונטרס וסוגיא דשמעין משמע דמוצלתך
דדרך ממעט האי צמחצת קא עסיק וצויליה פ"ק דערכות (דף יא.)
הגרסא להפך דגרסא התם" צצנתך פטר לחמן וצלתך דדרך פרט
לעוסק צממו וגרסא זו נראה דכי משמע קרא צצנתך דרך הוא
דמיחצת פ"ק ולא צצנת דמחצת שאתה יושב ומחשב צבעילת
מצוה וצלתך ממעט עוסק צממו דמשמע צצנת דרך ולא צצנת
מצוה ומחמן לא הוא יעשין שאר עוסק צממו דלמחא שאני חמן
שאינן נקל לו כל כך להסיר הטיעירא מלבו אע"פ שצטיעירא דרשות
ביעני ליה ליחוציה דעתיה ולהסיר מחשבתו טרדמו: **ש"הרי נאמר**
בהן פאר. לקמן צשמעין מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחוקאל
פאךר צצוס עליך את הוא דמיחצת אכל כולי עלמא פטירי והא
דמשמע ליגנא שהטעם תלוי משום דאיךר פאךר ואכל לאו צר פאךר הוא
וכשמפתא מראה צעמנו שאינו אכל לא אתא למימר אלא דלא ילפינן
מהכא לפוטרו משאר מצוה דשאני תפילין דאיךר פאךר וא"ת ומאי
שנא גבי תפילין דאמרין דקווא ליחוקאל קאמר ליה ולא לשאר
אצלים וגבי תלמוד תורה אמרין פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אכל
אסור צת"מ מדאמר ליה רחמנא ליחוקאל האנך דוס דעבדי שאר
אצלים ליחוקאל יש לומר דצדברי תורה ששינה צו הכמוז מ"כ
אית לן למימר משום דלאכל אסור צדברי תורה אכל בתפילין אמאי
הוצרך לומר לו שיהיה תפילין אס לא צציל שהייתי צבור לאסור:
מישאל

הכי
צצנתך וצלתך הוקשו לדרך (שם). מי לא עסקין בו. כלומר מנן דצדך רשות לחוד איירי קרא, קא קרע דרך סתמא כמיז וממילא צשמעין נמי מיה דרך מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליכרי (שם). אלא מעתה.
אי משום טרדא דמחשבת פטרת ליה, אפילו טבעה פסיתו נמי (שם). שריד נאמר בהן פאר. ליחוקאל, פאךר חמוס עליך וגו' וכיון דכע פאר ואכל מתגולל צעמו צעפר ליה און פאר (שם וברכ"ו) בחבונות (א). הכא טריד
טירדא דמצוה. וכיון דאין מיעט צעלמא דרשין פרט לחמן, סתמין אס ממעט מיה טרדא דמלו (ברכות יא.).

אלא אס כן אינו הוא אלא כשיעור צית סאתים כחצר המשכן
כשיעור זה נתנו סאתים לכל היקף שאינו לדירה ואס גדול הוא מכאן
היי כרמליק ואין מטלטלין צו אלא צמך אצידה אמוציו של אדם
והאי כיון דצדיס הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מצית סאתים
ליטלטל ציה: **ששמישה לאויר.**
אציה עשויה דירה זו אלא לצורך אויר
שמונה לה לשמור השדות ואינה
משונה דירה להחיר היקף גדול:
שם צהל. קדש היס על האדם
והוא צהל גבוה עשרה וקנה שס
צציתמו: **והוא מארבע אמות עד**
צום סאתים. גדול הוא מארבע אמות
אכל אינו יותר על צית סאתים: **וכן**
צנקע. גומא העשויה מששת ימי
צראצית וול"ה"ה: **וקמה קצורה.**
צאמצעה: **וצבולות.** גבוהות עשרה
מקיפות אותה צציו. כל הני מחצות
ניינו להיקף צית סאתים ולא ליותר
מכאן דלא נעשית לדירה הלך מהלך
את כולה למחר וחוצה לה אלפים
דכל חללה הואיל וצתה זה צאצירה
מצבול יס הוא כארבע אמות של
מקוס צציתה. ולהכי נקט והוא
מארבע אמות דאי לא הוא יותר
מארבע אמות מאי מהלך את כולה
אצידה צלה מחצות נמי אצידה אמות
מקוס צציתה אית ליה דהיינו צו
איש תחמיו וחוצה לכן אלפים אמה
דכמיז אל יא איש ממקומו ואסמון
צבן למילך מקוס ממקוס ומקוס מניסה
כ"ו כדאמרין צעירובין (דף נה.). ותל
מקוס מחצות הוא דכל שגבוה עשרה
אמר' גוד אסיק מחצות שלו והקף
צבן את ראשו: **וצבולות מקיפות.**
ואע"ג דאין עומדות צרות: **דעבדי**
ציה. למחצות השצלים צהולא ודפנא
מצבולת צצולת עד שאגדן וגדלן
יחד צציו ומחצותן זו את זו:
מתני' שנוי מצוה. הולכי דרך
מצוה כגון ללמוד תורה ולהקציל פני
רצו ולפדות שבויים: **פטורין מן הסוכה.**
ופאי צשעת חנייתן: **גב' צצנתך**
צציון פרט לעוסק צממו. שאינו
חייב צקריאת שמע ולקמן מפרש
מאי משמע: **וצלתך בדרך פרט לחמן.** ואע"ג דהוא נמי צממו
טריד ליטעריכי לכו מרי קראי דאי הוא כמיז חד כיון דחמן לאו
צדיא כמיז בקרא הוא אמינא לא פטר הכמוז אלא מורח ועושה
למלכת מצוה צדיס או מהלך למצוה אכל חמן שהוא יושב וצטל
ואינו עוסק אלא טריד צמחצת צעילה לא פטר הכמוז הלך
מקרא יתירא אשמעין דפטור מק"ש דטריד צמחצת צעילה:
מאי משמע. מהני קראי פרט למצוה: כי דרך. הולך דרך
סוכה: **מי לא עסקין בו.** וכי איך יכול לכלול צמקרא דרך
מצוה עס הרשות והא דרך סתמא כמיז ומשמע נמי דרך מצוה
וקאמר רחמנא ליחיי צקרות: **אס כן.** דצדך מצוה נמי קאי
לכמוז צצנת דרך: **טריד.** לצו טריד צמחצת צעילה ומסמכר
כי פטריה קרא משום טרידא פטריה (א) ואינו יכול לעסוק צצנים
לכחד: **כונס אלמנה לא טריד.** ויכול לקיים את שתייה: אי
משום טירדא בו. האי דפריך משמע ליה דטרידמו פוטרתו
לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה פסיתו טריד
צצירו ליפטרי: **שחומר כון פאר.** דלעקמן (ע"ז) ואכל לאו צר פאר
הוא וכשמפתא מראה צעמנו שאינו אכל: **חמן טריד טירדא**
דמוה. ואשמעין קרא דלא מיחייב להסיר דעמו ממחצת מצוה
לראשונה צציל צו הצאה עליו אלא יעסוק צראשונה יתן לצו להיות
צקי צדבר: **טירדא דרשות.** שאף על פי שהוא חייב לנהוג אצילות
של נעילה רחיה וסיכה להראות כבוד ממו אינו חייב להטעטר:
והעוסק צממו דפטור ממנו מהכא נפקא. צצנתך צציתך:

(א) עירובין טו, (ב) צרכות
יה. ע"ש טו. ע"ש.
(ג) תבניות ו: מ"ק טו.
ע"ש (מחמות פ"ו).
(ד) וטעם מד' (א) (ב) [לכן]
(כו.) (א) (ב) (ג) (ד) (ע"ש).

מוסף רש"י

אלא בית סאתים. אס
היה הקיפו יותר על צית
סאתים. אין מטלטלין צו
אלא צצרת אמות ואפילו
עשט מתחילה לך, דהיי
מוקף לדירה (עירובין טו).
שחמשישה לאור.
אציה לזר צה מחד
אכל להסמכך צה שומרי
הצדה (שם ק). שבת
בתל. קדש עליו היס
וקנה שס צציתה. שהוא
גבוה עשרה. דאמרין
גוד אסיק מחצות
כל כציוציו והיי הוא
מוקף (עירובין טו). וכן
בבב. אלא ממקין
הקלעים (שם). והוא
מארבע אמות עד בית
סאתים. הואיל וצתה
צאצירה מחצותיו נעשית
ציתו וצולו כארבע אמות
הוא. הלך מהלך את
צולו וחוצה לו אלפים
אמה. אכל אי הוא טרי
מצית סאתים אין מחצותיו
מועילות לו. שיהקף ששית
עשיר לדירה אינו מועיל
אלא צצית סאתים, להכי
נקט מארבע אמות ואילך,
דאס היה פחות מ'
אמות מאי מהלך את
צולו אצידה ומחצותיו מאי
מחצין, צלמו מחציה נמי
מקוס לכל אדם ר' אמות
(שם). ושיבולות מקיפות
אמורה. שניהם צצוליה
צציו מלקציר ושצלים
גבוהין י' פסוקין (שם).
ואצילין ושרותין אצרי
חורן לסוכה. נפקא לן
מצבולת שחמן, שחמן כעין
מדור, וכמה היא דירמו
של אדם, לצאול צה אצילת
קצט שלו, אכל אצילת אצרי
אצול צלה דירמו, כמו אצול
צחליו או צציה ואפי'
מקס דירה, וצבולת היא
שלה הקפיד הכותם צצילת
אצרי, שתיית אצרי נמי
צששונה שחין או שציה
פעמים. אכל אן קצט
סעודתו על היין, כגון צי
אדס שחמן צציות כל
היום, אסור (סידור שם).
טו (סו). ובלכתך בדרך
פרט לחתן. ואע"ג דחמן
נמי עוסק צממו הוא, דקא
אי לא קרא יתירה לא
נפקא לן מקרא קמא,
דכיון דעוסק צממו לא
כמיז בקרא צדיא אלא
דמשמע צעלמה הוא, דקא
דרשין ויחייבן ומשמעין
מיה עוסק מנחלמא מצוה
דאצית טרדא, אכל חמן
טרדא דמשמע צעלמא
הוא, שחמחש על עסק
צחליו. אי לא קרא יתירה
לא צחמחשט (ברכות יא.).
הכונס את הבתולה
פטור. שטריד צמחצת
צעילה מצוה (שם). מאי
משמע. פרט לעוסק
צממו (שם). כי דרך.

כה:

עין משפט
נר מצוה

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) פסחים 5:3, (ב) ברכות יא.
טו: כחכות 1: מ"ק טו,
(א) ז"ל לביבא,

תורה אור השלם

1. ויהי אנשים אשר היו
טמאים לנפש אדם ולא
יכלו לעשות הפסח ביום
ההוא וקרבן לפני משה
ולפני אהרן ביום ההוא:
במדבר טו
2. האנק דם מותים אבל
לא תעשה פארך חבוש
עליך ונגעליך תשים
ברגליך ולא תעשה על
שפם ולחם אנשים לא
תאכל: יחזקאל כו כו
3. והפסח תציתם לאכל
וקל שיריכם לקויה
והעלית על כל מותנים
שק ועל כל ראש קרחה
ושמתיה פאכל יחיד
ואחריהה כיום מר:
עומס ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו דמיא האיל
ואמר רבא מנעטר:
(ב) תוס' ד"ה משום וכו'
אפילו הכא כ"ל וזמן
חיובא דפסח כ"ל ומינה
וזמן ה' נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טמאי סת
מצוה וכו' שובחן פסחא
בו. עיין טורי אבן ר"ה דף
טו ע"כ ד"ה חייב אדם:

הכי גרסינן בצרייתא בסיפרי ר"ע אומר מישאל ואלנפן היו שנטמאו
בגד ואביהו ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין
היו לניטור ואם מישאל ואלנפן היו יכולין היו לניטור אלא מי היו
עמאי מס מזה היו שחל שציעי שלהם צערכ פסח שנאמר ולא

יכלו וגו': ואם נושאי ארונו של
יוסף או מישאל ואלנפן היו יכולין
היו לניטור. שהרי בלאחד בניסן
הוקם המשכן ושני לו שרף אלעזר
את הפרה שזו על טמאי מת שצנח
לעשות פסחיהן בעברה כדאמר
במסכת גיטין (דף ס.) שמה פרשיות
נאמרו ביום שהוקם המשכן ופרה
אדומה אחת מהן ונאחד בניסן הוקם
המשכן והוא ח' למלואים כדקיימא
לן (שבת דף פו.) אותו היום נטל עשר
עטרות וכו' מתו נדב ואביהו הלך
מראש חדש ועד הפסח היו יכולין לניטור
וקרא אומר ולא יכלו ונושאי ארונו
של יוסף נמי כבר עברו עליהם
עשרה חדשים ויותר שלח נשאוהו
משמחו זהר מורז כראש של סיון
כדכתיב (שמות יט) ביום הזה בלא
מדבר סיני ולא נסעו משם עד
עשרים באייר של שנה הצאה דכתיב
ויהי בשנה השנית בחדש השני בשערים
בחדש העולה הענן מעל וגו' ויסעו
מהר ה': **טמאי מס מזה.** לזו מת
מזה דווקא קאמר דאפי' מתייהן נמי
מת מזה קרי לזו דמזה להסתפק
בהן כגון האמורים בפרשת כהנים
(ויקרא כא) * שהסבך טמא כז: **שחל**
שציעי שלהן. ואע"ג דחור לאורתא
לא אישטרו דקסדר אין שוחטין
חורקין על טמא שרף. מכל מקום
שמעינן מיניה דעוסק במצוה פטור
מן המצוה שהרי נטמאו במתייהן
שצעה ימא שפרי הפסח ואף על פי
שטומאה זו מעכב על דים אכילה
פסחיהן אלמא מזה קלה הצאה
ליד איך קרי לידחמה מפני חמורה
העמידה לזא: **דלא מטא זמן חיובא.**
כשנטמאו עדיין לא הגיע זמן אכילה
פסח: **אלב.** קריט שמע דמטא זמן
חיובא בתוך החופה והוא ראוי לכך
אימא ליחייב: **אלב פסח דכרתה הוא**
אימא לא. יעמא דמת כל שצעה
לפני הפסח: **לריבא.** למיכתב ביום
הוא לאשמעינן דנטמאו מוך שצעה
דעוסק במצוה פטור מן המצוה:
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל כו.

דקאמר ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק
דוס מתים אלב לא תעשה לא תתאבל עליה פארך חבוש על ראשך
שלא כדכך שאר אכלים לפי שאני עושה אותך אדם ומופת לישראל
שך עתידין למות מתייהן ואין איש מתאבל עליהם אלמא דלא אסור
בתפילין: **והני מילי ביום ראשון.** דעיקר מרדא חד יומא כדכתיב
ואחריהה כיום מר: **פשיטא.** מאי שנה הא משאר מצוה דאשמעינן
רז לעיל דאלב חייב בכל המצוות: **צערא דממילא.** שהסוכה מנערתו
כגון חמה או יניא או סירחא בדברים שסיק בזה: **מיבעי ליה**
ליסודי דעפסא. חובה עליו ליישב דעתו למצוה: **למחדי.** לשמוח:
משום ייחוד. דסתם סוכה היו עושין בגמולתו ואין דרך ביאה
ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה ירד התנחל לעשות
לרכיו וייתחד אחר עם הכלה: **צער חסן.** שהמקום לר ופתוח
מצוה סוכה ומצוה נישואין וכגון שנא ערב הרגל אלב בתוך
הרגל קיימא לן במועד קטן (דף מ.) דאין נושאין נשים במועד: **פטורין מן הפסלה.** דציעה כוונה: **ומן הפסילין.** משום דשכיחא
שכרות וקלות ראש: **וחייבין בקריה שמע.** דמצוה כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
משום

מישאל ואלנפן היו. וא"ת ולמאן דאמר פרק ד' מיתות
(סנהדרין דף נב.) דשריפה ממש הואי שנשרפו גופיהן
וכן נמי דרש צמורת כהנים אקרא דותאכל אש אותם אמאי נטמאו
וי"ל דשמה שלהן הימה קיימת כאלו נשרפו על גבי קטבאל כדאמר

ר"ע אומר מישאל ואלנפן היו שהיו עוסקין
בגד ואביהו ר' יצחק אומר אם נושאי
ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין לניטור
אם מישאל ואלנפן היו יכולין היו לניטור
אלא עוסקין במת מצוה היו *שחל שציעי
שלהן להיות בערב פסח שנאמר יולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין
יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות
צריבא דאי אשמעינן התם משום דלא
מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן
ק"ש אימא לא צריבא ואי צריבא הכא
משום דליכא כרת אבל התם דאימא כרת
אימא לא צריבא גופא א"ר אבא בר זבדא
אמר רב * אבל חייב בכל מצות האמורות
בתורה *חזין מתפילין שהרי נאמר בהן פאר
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל * פארך חבוש
עליך וגו' את הוא דמיחייב אבל כ"ע פטורי
יה"מ ביום ראשון דכתיב *ואחריהה כיום
מר ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב יאכל
חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל
(א) וא"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור
מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן
ה"מ צערא דממילא אבל הכא אינהו הוא
דקא מצטער נפשיה איבעי ליה ליתובי
דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב יחתן
והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה
כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחד וליכלו
בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה
וליכלו בסוכה וליחדו בחופה אין שמחה
אלא במקום סעודה וליעבדו חופה בסוכה
אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום
צער חתן מאי בינייהו איכא בינייהו דשכיחי
אינשי דנפקי ועיילי להתם למאן דאמר
משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער
חתן איכא א"ר זירא יאנא אכלי בסוכה וחדרי
בחופה וכ"ש דחדרי ליבאי דקא עבידנא
תרתי ת"ר חתן והשושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפלה *יומן התפילין וחייבין בק"ש
משום

מזכרין שהשמחה במשעו ולא ברכת
בחופה ובפ"ק דכתובות (דף י: וס) אמרינן נמי מזכרין ברכת
חתנים בנית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא בית חתנים
ומיהו אין ראייה משם דלמלא לאפוקי מדרכי יהודה קא אחי דאמר
אף בנית האירוסין מזכרין אותה וזריך לדקדק מה היא חופה דאי
במקום שזכרו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי'
ברחוב העיר מזכרין אותה כשהעם מרוצין ואין יכולין ליכנס
בבית אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום
העשוי לאקראי צעלמא וס' מזכרין ברכת חתנים כל שצעה:
ורחיבין בק"ש. כדפירש בקונט' דמצוה כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
חתן

שחין לה אלא שלש דפנות וצו לשחק עם כלתו: **פריי.** שחי
הרגל קיימא לן במועד קטן (דף מ.) דאין נושאין נשים במועד:
שכרות וקלות ראש: **וחייבין בקריה שמע.** דמצוה כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
משום

בז א מיי פ"ו מהל' קרבן
פסח הלכה ב סג
עשן דכר:
בח ב ג מיי פ"ק ד מהל'
אלב הלכה ט סג
עשין דרנבן ב טו"ע ח"ח
ס"י לא סעף ה וטו"ע
י"ד ס"י שפ סעף א וס'
שפ סעף א:
בח ב מיי פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ג סג
עשין מג טו"ע ח"ח ס'
תמל סעף ה:
ל ה מיי פ"ו טו"ע שס
סעף ו:
לא ו טור וביי סס:
לב ד (מיי פ"ו מהל'
תחלה סעף עשין יט
טו"ע ח"ח ס"י קו סעף
(א) טור ח"ח ס"י לח:
לג ח מיי פ"ו מהלכות
תפילין הלכה יג סג
עשין כ טו"ע ח"ח סימן
לח סעף ו:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל
ואלנפן היו שנשאו נדב
ואביהו, ר' יצחק אומר
אם נושאי ארונו של יוסף
היו, יכולין היו לניטור,
אם מישאל ואלנפן היו,
יכולין היו לניטור, אלא
קוברי מת מצוה היו, וכל
שביעי שלהן להיות ערב
הפסח, שגא' ולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא.
מכלל הפתקס במצוה
פטור מן המצוה האחרת.
ושני צריבא זו וזו דאי
אשמעינן בגי פסח כו.
אמר רב זבדא משמיה רב
אבל חייב בסוכה, ולא
דמי למצטער דהוא פטור
מן הסוכה. ת"ר חתן וכל
השושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפילין, ומכל
מצות האמורות בתורה,
וחייבין בקריה שמע.

מִשׁוֹר ר' שִׁילָה אֲמֹר,
 חָסֵד פֶּטֶר, לֹא הוֹשִׁיעִינִי
 מִלִּי בִּלְבַד מִן הַחֹתֶם חִיבִין.
 תִּנְיָה ר' חֲנַנִּי בִּן עֲקִיבָה
 אֲמֹר (מִתְרַבֵּי) [חֲנַנִּי]
 מִן הַתְּפִילָּה וּמִזֹּחוֹת
 וְהַתְּרִיחַ וְהַתְּרִיחַ וְהַתְּרִיחַ,
 וְכֹל הַתְּפִילָּה בְּמַלְאכָה
 שְׂשִׁים, אֲחֵיו מִזְבֵּי
 כִּתְלֹת. אֲשֶׁר שְׂחִיבִין קִירָת
 וְעוֹשִׂין וְעוֹשִׂין מִן הַהֶלֶל
 מִן הַתְּפִילָּה, וְכֹל מִצְוֹת
 הָאֲמֻרוֹת בְּתוֹרָה, לְקִים
 וְדָבָר ר' יוֹסֵף הַגִּלְגָּל אֲמֹר
 שְׂחִיבִין מִבְּנֵי פֶטֶר מִן
 הַמִּצְוֹת. הַחֹתֶם חִיבִין וְדָבָר
 כִּים, פֶּטֶר מִן הַסֵּבֶה
 שְׂחִיבִין חִיבִין בִּלְבַד.
 חִיבִין דָּבָר חִיבִין בִּלְבַד.
 פֶּטֶר מִן הַתְּפִילָּה חִיבִין
 כִּים. חִיבִין לְדָבָר מִצְוֹת
 פֶּטֶר מִן כִּים וְכֹל, וְכֹל,
 תְּרִיחַ חִיבִין וְדָבָר ר' בִּן
 חִיבִין, הוּא חִיבִין לְשִׁבְתָּה

נמצא

ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא י'שן
 ב' קבע בין עראי ותניא איך^א לא קבע ולא עראי
 ה' הא דפרים סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני
 הכי הישן בתפילין ורואה קרי^ב אוחו^ג ב' רצועה
 ואינו

דרגאל, הוּו גנו ארקתא
דגדגא, אמרן אין שולח
מצוה או שפירקין. וְ
שומרי העיר ביום, שפּוּרין
מן הסוכה ביום וחייבין
בלילה. שומרי העיר
בלילה, שפּוּרין מן הסוכה
בלילה וחייבין ביום
שומרי גנות ופרדסים,
שפּוּרם ביום ובלילה.
חולין ומשמטין שפּוּרין
מן הסוכה. ת"ר א' חלה
שיש בו סכנה אלא אם
חולה שאין בו סכנה, ואפי'
כן חלה ואינו אף בראשו,
ושן כענין. וקיימא דאורייתא
הוא ומשמטין שפּוּרם מן
הסוכה, אבל המצטער או
לברו שפּוּר. ואפי' אינו
מצטער אלא משום כק',
או משום סירחא וכיוצא
בה, שפּוּר. וכל שכן א'
מצטער כבה שפּוּר אפילו
מאלו. כמרת איהי אמצע
עראי ששנינו שחולקין
על לוסוכה, דר' יוסף אפי'
שתי' ושלש לגומות, אבל
אמר דלסוכה כ' ר' ב' ר'
מדי דעלילתה. ר' חיה איה
שן אדם בתפילין שינה
אפילו אבל א' שנית אפי'
דבמתי' ברישית. שן בין
קרב בין עירא, בדמסיס
שן עירא, ברוקט' להו
בידיה. איהי איהי תפילין
איהי. אוחוז בריקתה

(א) לפנינו צש"ס ובריי"ף הגי' פטורין מק"ש, ואולי דט"ס נפל בדברי רבינו וקצת י"ל ע"פ דברי המוס' ד"ה חמן ודו"ק.

עין משפט
נר מצוה

מד א טוֹשֵׁעַ אִלֹּם סִי
 רָלָא סֵקִיף אֵל:
מה ב טוֹשֵׁעַ אִלֹּם סִי ד
 סֵקִיף טוּ:
מו ג טוֹאִלֵם סִי רָלָא:
מז ד מִי"ד מַהֲלָכוֹת
 מַפְלִיגֵי הַלֵּכָה כֹּה סִמְג
 עֵשֶׂן כֹּכ טוֹשֵׁעַ אִלֹּם סִי
 מ סֵקִיף י:
מח ה מִי"ו מַהֲלָ
 קוֹדֵה לֵּלֶכָה י סִמְג
 עֵשֶׂן מִנִּי טוֹשֵׁעַ אִלֹּם סִי
 תַרְלַט סֵקִיף ז:

יאנו אחוזן בקציעה, פן
 יהיה הטבלה, דברי ר'
 זעקא, וזכמיס אומרים
 שיש אדם שנית עזרא,
 יהואו חזן הילוך מאר
 מאה, אבל שנית קאפ
 ותר מה [אסור]. אצור
 ביום ותר ששניס הסוס,
 ביום ותר ששניס גניא ר'
 יסי' אומר הילדים, בזמן
 בשיותיהם עמהם, תולען
 בין עזרא ובין בלילה,
 ואחרן כך שישניס. ואקשנין
 שיש בעל קרי אסור
 בחפליין. (ש"מ) מפני
 שרשילון כושמאן, (ש"מ)
 (ש"מ) בעל קרי אינו
 אסור בחפליין, אלא שבת
 וישמש משתין בחפליין,
 אינו אחוז אל ברצועה
 אל בקציעה, דע שיש
 דיריסים מראשו, מפני
 עסקותיו. וזמן
 מעשה שחביואר וזמן
 חזאי לטעום התחשיל
 כו'. ונא אל שחלה כן
 אצל שרצו התחמיר
 עצמן. אבל הלכה, אוכל
 אדם אכילה אחר חזן
 לטבח, והרצוה התחמיר
 על עצמו מחמיר.

מסורת הש"ס

(א) יומא עט, (ב) [עפרש"י
שבת קנז: ד"ה שמים
ידי אדם], (ג) [ורובען
יעב"ץ], (ד) [לא אדע מקומו
דבקיודשין ע: ברש"י ד"ה
זי כוזי ובכחזות קיא.
אסור לזאת כו' לא פירש
ועי' בגיטין ד.], (ה) [לעיל
כה.],

1. עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁכַּב
מָתִי תִקּוּם מִשְׁנָתְךָ:
משלי ו ט

רש"י ד"ה במיעל וכו'
דמפרש במקום אחר. עיין
בתשובת נודע ציהודה
מהדורא תניינא חא"ת סי'
כ:

אלצ"ש (אלייני"ש).
נשימות.

העולם לטובה. כל
כיתה דמוכה נקטו כלשון
עלייה במסכת סוכה, לפי
שרצון עושין סוכותיהן
בראש גגן (שבת קדוה).
נטלו במפה וכו'. שלשה
קולין נהג בו, אחת שלא
נעל ידיו אלא חפפה בדרך
ידיו משום איננות הדעת
ומזן לסוכה אכלו ולא צירך
אחריו (ירומא עט.).

ואינו אוחו בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים
 ואומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
 ללא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
 אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
 יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
 נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרב
 ודרבי ודרבי כדדוד ודדוד כדסוסיא
 ודסוסיא שיתין נשמי יאביי הוה ניים
 מפומבריתא לבי כובי קרי עליה
 יעד מתי עצל תשכב מתי תקום
 ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
 מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
 רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם
 ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה
 קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
 תפילין אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן
 עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ת"ר
 ושמש מטתו בתפילין אינו אוחו לא
 בקציצה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם
 מפני שהידים עסקניות הן: **מתני'** מעשה
 והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
 התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
 ואמרו ^אהעולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
 צדוק ^באוכל פחות מכביצה נטלו במפה
 וכלכו חוץ לסוכה ולא בידך אחריו:
גמ' מעשה לסתור מסורי מחסרא והכי
 קתני יאעם בא להחמיר על עצמו מחמיר
 ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו
 לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
 התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
 ואמרו

[illegible]

עין משפט נר מצוה

כו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) נעיל ט"ז, (ב) נעיל
(ג) נעיל ט"ז, (ד) נעיל
ט"ז, (ה) נעיל ט"ז, (ו)
נעיל ט"ז, (ז) נעיל ט"ז,
(ח) נעיל ט"ז, (ט) נעיל
ט"ז, (י) נעיל ט"ז, (יא)
נעיל ט"ז, (יב) נעיל ט"ז,
(יג) נעיל ט"ז, (יד) נעיל
ט"ז, (טו) נעיל ט"ז, (טז)
נעיל ט"ז, (יז) נעיל ט"ז,
(יח) נעיל ט"ז, (יט) נעיל
ט"ז, (כ) נעיל ט"ז, (כא)
נעיל ט"ז, (כב) נעיל ט"ז,
(כג) נעיל ט"ז, (כד) נעיל
ט"ז, (כה) נעיל ט"ז, (כו)
נעיל ט"ז, (כז) נעיל ט"ז,
(כח) נעיל ט"ז, (כט) נעיל
ט"ז, (ל) נעיל ט"ז.

תורה אור השלם

1. חת חכמת העשרה ק"ך
שבעת ימים באספק
מקורו ומוקדו:
דברים טו יג
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרין וקנה עץ
עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג כ
3. בפסח תשביו שבעת
ימים כל בארץ
ישראל ישובו פסח:
ויקרא כג כב
4. ותקחתם הבקץ בכל
אשר תאונה נפיש בקר
ובצאן ובין ובשר ובכל
אשר תשאלך בשפן
ואבלת שם לפני יי'
אלהיך ושמתם אתה
וביתך:
5. ויאמר מרדכי את
הקצת אליו והיום לא
חדש ולא שבת ותאמר
שלוה: מלכים ב ד כג

מספר רש"י

ואין ענין סוכה
בחולו של מועד. אם
לא עשה מחילה (ועד)
ולקחתם לכם
וכי' משלכם. לנס
משלכם שבעת ימים
בדברים. והפירוש לדברים
אחרים אלס המטות
לחות כשתי יודע להשיב
אלו יודע היה אלס לא
דבר של שבע מרוב יומם
(טו). פקק החלון. טון
ארובת הגג (שבת קלז).
בזמן שקשור ותלוי.
שאיט נגד נחל. שהסגל
הוא קשור בו איט מגיע
לאין (שם קכח). ואם
לא אין פוקקין בו.
דמחו כמסוק. על בזמן
(שם) דמיו לבונה. שמסוק
על סמיתם הבית. ופע"ס
שארע הוא שהי יחזור
ופתחו (ערוכין דד).

אין יוצאין מסוכה לסוכה. לכולל זה או היום זה ומהר
זה: ואין עושין סוכה בחולו של מועד. מי שלא ישב בסוכה י"ט
הראשון: עשה סוכה לשם חג של שבעת הימים. שמעתי מינה דאין
עושין סוכה בחולו של מועד דאיהא לשבעה ושומעין מינה דאין יוצאין

אין יוצאין מסוכה לסוכה^א ואין עושין סוכה
בחולו של מועד וחכמים אומרים "יוצאין
מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של
מועד ושון שאם נפלה שחזור ובונה בחולו
של מועד מ"מ דר' אליעזר אמר קרא יחג
הסוכות תעשה לך שבעת ימים עשה^ב סוכה
הראויה לשבעה ורבנן הכי קאמר רחמנא
עשה סוכה בחג ושון שאם נפלה שחזור
ובונה אותה בחולו של מועד פשיטא מהו
דתימא האי אחרית היא ואינה לשבעה
קמ"ל תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין
אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של
חג בלולבו של חבירו דכתיב^ג ולקחתם לכם
ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים
^ד משלכם כך אין^ה אדם יוצא ידי חובתו
בסוכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות
תעשה לך שבעת ימים משלך^ו יחכמים
אומרים אע"פ שאמרו אין אדם יוצא ידי
חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו
אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו
דכתיב^ז כל האזרח בישראל ישבו בסוכות
מלמד שכל ישראל ראויים לישיב בסוכה
אחת ורבנן האי לך מאי דרשי ביה מיבעי
ליה למעוטי גזולה^ח אבל שאולה כתיב כל
האזרח ור' אליעזר האי כל האזרח מאי
עביד ליה מיבעי ליה לגר שנתגיר ביניהם
וקמן שנתגיר ביניהם ורבנן כיון שאמרו
עושין סוכה בחולו של מועד לא אצטרך
קרא ת"ר מעשה בר' אלעאי שהלך להקביל
פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל אמר לו אלעאי
אינך משובתי הרגל שהיה ר' אליעזר אומר
משבח אני את העצמלני שאין יוצאין מביתיהן
ברגל דכתיב^י ושמחת אתה^{יא} ובייתך איני
והאמר ר' יצחק ימנין^{יב} שחייב אדם להקביל
פני רבו ברגל שנא' מדוע את הולכת
אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש
ושבת מיחייב איניש לאקבולי אפי רביה
לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל
ולא אתי ביומיה ת"ר^{יג} מעשה בר' אליעזר
ששבת בגליל העליון בסוכתו של יוחנן

ברבי אלעאי בקיסרי ואמרי לה בקיסרין והגיע חמה לסוכה אמר לו שלא
שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של
העמיד ממנו שופט הגיע חמה לחצי הסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה
סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של
שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי נביאים הגיע חמה למרגלותיו של
ר' אליעזר נטל יוחנן סדין ופירש עליה הפשיל ר' אליעזר טליתו לאחוריו ויצא
^א לא מפני שהפליגו בדברים אלא מפני^ב שלא אמר דבר שלא^ג שמע מפני רבו
לעולם היכי עביר הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה רגל אחר
הוא והאמר ר' אליעזר משבח אני את העצמלני שאין יוצאין מביתיהן ברגל שבת
הוא ותופשו ליה מדידה רתן^ד פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקשור
ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו יחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין
התם

מסוכה לסוכה כו'. והיאך הניח שבת שבת הרגל את סוכתו שהיה דר צלוד דכתיב (פסחים ד' לז): אחר ר' אליעזר ללוד:
רגל אחר סוכה. כגון עזרת והיו יושבין בסוכה משום אור: ופשוט ליה מדידה. שלא תפרוש עליה סדין דאסור להסוק על אהל ערבי: עשור
וטלוי. שם כל עשה: פוקקין בו. כיון דמתוקן ועומד לך אין זה לא צונה ולא מוסק: ואם לאו אין פוקקין בו. דמוסיף הוא על סמיתם אהל:
התם

מהו דתימא כיון דנפלה אחרית היא. יש ספרים שכתבו זה
קמ"ל כיון^א (דדדיד) קעבד איהי היא משמע לפי שזונה
אומה צלות ענין: כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. משמע

סוכה אחת לכל ישראל שישבו זה זה אחר זה ואי אפשר שתהא
של כולם דלא מני שיה פרוטה לכל
אחד אלא על ידי שאלה כך פירש
צקונת^ב ועל חס דחך דכיון דכתב
לך למעוטי דשומפין משמע כדמוכה
בראשית הגז (חולין דף קלו). גבי
מרומה וחלה ופלה וטובא דקא חשיב
התם ואפי' אמרו נמי דכתיב ביה
לסם לשון רבים אמרינן שם נוחלין
(ב"ב דף קלו): האמין שקנו אמרו
בתפיסת הבית ונטלו אחד מהם
ויואל צו אם יכול אלכלו כגון דליכא
אמרו כיאל צו לכל חד חד יאל
ואם לאו לא יאל דלכס משמע שיהא
כולו שלו ולא מקצתו ולא דמי לצגדיכס
וערסותיכס ומתומותיכס דפרק
ראשית הגז (חולין דף קלו). דל
שומפין צכלל והא דכתיב לסם לשון
רבים משום דליצעי ליה למיכתב
ולקחתם לשון רבים דדרשינן פרק
לולב וערבה (לקמן דף מג). שתהא
ליקחה לכל אחד ואחד^א (ומרבינן)
סוכה אחת לכל ישראל שמה מינה
דלא דרשי לך למעוטי שאלה ומוקמי
ליה למעוטי גזולה ומיהו קשה הא
גבי צלית מרבינן דשומפין מדכתיב
גדיהם וממעטין שאלה מדכתיב
כסות צפ' ראשית הגז (חולין דף
קלו). וא"כ הכא נמי נידרוס הכי
ולפירוש הקונטרס יחא דעל
כרחי יוצאין בשאלה מדמרבינן סוכה
אחת לכל ישראל ומיהו דלר' אליעזר
דבעי סוכה שלם אין שנים יוצאין
בסוכה א' לעולם ויהא נרץ לכל צני
הבית סוכה לכל אחד וא' ושמה הוה
מרבי מדכתיב תשבו כעין מדורו
^א (שומפין) שיכולים לישב יחד בסוכה
אחת ומה שנהגו כל הקהל לקנות
אמרו דשומפין נלאת צו דעתן
להקנות כל א' חלקו לחבירו בשעה
שהוא מצרך על מנת להחזיר דצביל
שנשתק צו לא גרע ממנה על
מנת להחזיר דשנה ממנה:

פקק החלון. פירשו לעיל דפרק
קמא (דף טו): גבי שכתו
ולא הציאו ספר מורה:
כל

ברבי אלעאי בקיסרי ואמרי לה בקיסרין והגיע חמה לסוכה אמר לו שלא
שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של
העמיד ממנו שופט הגיע חמה לחצי הסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה
סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של
שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי נביאים הגיע חמה למרגלותיו של
ר' אליעזר נטל יוחנן סדין ופירש עליה הפשיל ר' אליעזר טליתו לאחוריו ויצא
^א לא מפני שהפליגו בדברים אלא מפני^ב שלא אמר דבר שלא^ג שמע מפני רבו
לעולם היכי עביר הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה רגל אחר
הוא והאמר ר' אליעזר משבח אני את העצמלני שאין יוצאין מביתיהן ברגל שבת
הוא ותופשו ליה מדידה רתן^ד פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקשור
ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו יחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין
התם

מסוכה לסוכה כו'. והיאך הניח שבת שבת הרגל את סוכתו שהיה דר צלוד דכתיב (פסחים ד' לז): אחר ר' אליעזר ללוד:
רגל אחר סוכה. כגון עזרת והיו יושבין בסוכה משום אור: ופשוט ליה מדידה. שלא תפרוש עליה סדין דאסור להסוק על אהל ערבי: עשור
וטלוי. שם כל עשה: פוקקין בו. כיון דמתוקן ועומד לך אין זה לא צונה ולא מוסק: ואם לאו אין פוקקין בו. דמוסיף הוא על סמיתם אהל:
התם

ג א מיי פ"י מהלכות
סוכה כלל טו טמג
עשין מג טו"ע א"ח ס"י
תלן סקיף א:
ב א מיי פ"ה מהלכות
סוכה כלל טו טמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלן סקיף ב:
ג א מיי פ"ה מהלכות
סוכה כלל טו טמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלן סקיף א:
ד א מיי פ"ה מהלכות
סוכה כלל טו טמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלן סקיף א:

רבינו חננאל

אין יוצאין מסוכה לסוכה
כר. יחכמים אומרים,
יוצאין מסוכה לסוכה
(ועושין סוכה) בחולו
של מועד. ועוד אמרו,
חכמים אע"פ שאמרו אין
אדם יוצא בלולבו של
חבירו, אבל יוצא הוא
בסוכתו של חבירו. שנאמר
כל האזרח בישראל וגו',
מלמד שכל ישראל ראויין
לישב בסוכה אחת. והאי
דכתיב תעשה לך, למעוטי
גזולה אבל שאולה כשרה
כל המועד. ויעד אמרו,
אליעזר ששבת בסוכה בר'
יוחנן בן אלעאי, הגיעה
חמה בשבת הסוכה, אמר
לו מהו לפרוש עליה סדין,
אמר לו אין שבט מישאל
שלא הצמיד שופטים כר.
הגיעה חמה במרגלות ר'
אליעזר, עמד ר' יוחנן
ופרס עליה סדין. הפשיל
ר' אליעזר טליתו ויצא.
ואסיקא שבת היתה, שלא
היה ר' אליעזר יוצא מביתו
ברגל. ולמה לא השיבו,
מפני שלא אמר דבר שלא
שמע מרבו מוטלם. ואמאי
לא פשט ליה מדידה,
דתנן פקק החלון ר'
אליעזר אומר בזמן שחלוי
וקשור פוקקין בו.

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

1. לְהַנְחִיל אֹהֲבֵי יְשׁ
וְאַצְרֵיתֶיהֶם אִמְלֹא:
מְשִׁלִּי ח כּא
2. בִּסְבַּת חֲשָׁבוּ שְׁבַעַת
יָמִים כָּל הָאוֹרֹחַ
בְּיִשְׂרָאֵל יֵשֻׁבוּ בִּסְבַּת:
וּיקָרָא כג מב
3. דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ אִשָּׁה בִּי יַעֲשׂוּ
מִכָּל חֲטָאֹת הָאָדָם
לְמַעַל מֵעַל בְּיִי וְאֶשְׁמָה
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא:

(א) גמ' נשים פטורות ויום הכפורים: (ב) רש"י ד"ה משנה כגון. נ"ב והרשב"ם צפ' י"ג דף קלד האריך צפ"י ברייתא וזו צביאור יותר מפרש"י כאן:

גמ' כל לרבות את
הקמנים. עיין פסחים דף
מג ע"ב תוס' ד"ה מאן
שמעת:

חורץ מערבי פסחים. כדי
שישנו המיוקוֹת ציוס ולא
צלילה בשעת הגדה (פסחים
קטז.). ראויים שתשרה
עליהן שכינה. אלא שעון
הדור גורס ואין הדור
האז לבר (ברכות ר"ב

משלות כובסין ומשלות שועלים.
שיסדו קדמונים לתת אמתלה לתוכחתם
ותולין אותן בכובסים ובשועלים כגון
(סנהדרין לט.) מאזני דק אבות
אכלו צוסר: הויות דאזיי ורצא.

שוראות. כגון אנכי אלה נפשי תכבד ייבית, ירט יראה (עו). ושיחת שדים. (לשמינים) ופקא חסד לעשות וקולע דכמיט בשלמה (מלנא א) (ד רבנא) ע"ד הענין (א) וקלמא י"ז חקן משלים הרבה ומכבד (משל א) להנין מז' וברב. שהקשו שמעיות ויחיותם כדלעיל וזילעס (עו). ע"ד שור, מורא מורא ומעמס (עו). בורא בשבדלע ע"ד פוסלן. דלמא לשמיט צענין (לעיל א). קטן שהאזין י"ז למחנן נחמא סוס (לעיל ב) ופיחתא חסד משאבין שבייל שור. שדכאל ע"ד לשמא חסד אכיר לחמו חמי

שם הם אמרו לו אם כן היית נוהג לשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה סוכה מעשה וילדה כלתו של שמאי הוזהר גבי המטה בשביל קמן: **גמ'** מה"מ ד

[illegible]

קיימת מצות סוכה מימך
טן שאינו צריך לאמו חייב
ופיחת את המעזיבה וסיכך
אורח זה אורח ²האורח

[illegible]

הוא את שאינו תלוי, לפקק החלוק קא
ללל הכא דלא מבטל ליה
אימא לא תיבטל,
הדבר ספק. וכן
אלו שלשים הלכות את
אליעזר בענין סוכה,
השיב להן, י"ח

א, מכלל שהיה משכים קדים, ולא אמר הגיע לצאת מבית המדרש מערבי שבתות וימים בים. ת"ר פ' תלמידים לו להלל הזקן, ל' רצוני שישמרה שרונה

ה' נשים ועבדים וקטנים
דח, להוציא את הנשים.
הנשים האזרחיות לעני,
ההלכתא היא ואסמכיה
בסוכה שהנשים פטורות
זמן גרמא הוא, וקיימא
ה' כי יעשו מכל חטאת,
וצימי האמוראים נשתכחו.

עין משפט
נר מצוה

סב א מ״י פ״ו מה׳
 סוכה ה׳ א טו״ע
 א״ח ס׳ תרמ סעיף ב:
סג ב מ״י שם ה׳ ה סמג
 עשין מב טו״ע א״ח
 ס׳ תרלט סעיף א:
סד ג מ״י שם ה׳ ט
 טו״ע שם סעיף ד:

[illegible][illegible]

לחיותן דהיינו כדחנן החס כל שאני
ועולות מירושלים להר הבית ואס
לחיותן וקס"ד דמקשה דכל קטן מרז
מרצינא להו ודכוותה בריש צנות כ
לאו משום דצת שלש שנים ויום אחד
מרצי אפי' צת יום אחד מדכתיב ואס

(א) אולי דז"ל למגרס דלא בעי קביעות א"ל סוכה ולעיוני בסברא וכו' ועי' בר"ן דהביא פירוש זה בשם י"מ.

(א) יבמות פד: תמורה ב:
 ז"ק טו. פסחים מג. קדושין
 לה: גזה מח: ז' נמיגיה
 ד. ז' עירובין פג.
 (ב) ז"ל שמעון בן לקיש
 (ג) רש"ל מ"ז
 (ד) נעי' ברכ"י שבת קנד:
 (ה) ד"ה פסחים (ח) נגלים ב:
 (ו) ערכין ג: ג. (ז) וע"ע
 מוס' ז"ק טו. ד"ה סה"ס
 וידק' מד: ד"ה שור:
 (ח) וע"ע מוס' סנהדרין
 פ. ד"ה בני ובנותם סא:
 ד"ה אין לו' יוש בלא
 עיו' רש"ע

י. בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת
יָמִים כָּל הָאֹרֶחַ
בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת:
וְיִקְרָא כָּג מִבְּ

(ה) רש"י ד"ה ומשנן
בסוכה וכו' לעמוד עליו
דהיינו:

תוס' ד"ה השווה וכו'
בלשון זכר הוא דאמר'
השוה. עיין תוס' יומא דף
מג ע"א ד"ה ונתן:

[illegible]

אמר אבי' (עולם סוכה). לפטור' הלכתא היא דאלו קרא חיובא
קמריבי' דאזרח גברי הוא דמשמע וז' לרבות את הנשים הוה לן
למדורשיה דדרשינן ציום הכפורים אלא שהלכה למשה מסיני
פוערתן ודקתני האזרח הלאו' את הנשים אסמכתא צעלמא הוא
ועיניה רחא לרביי' אתא דלחלמא

ודקשיא לך למה לי הלכתא לפטור?
 הא מילתא עשה שהומן גרמא הוא
 איטריקין כ"ד כו': **רבה אמר אנטיקין**.
 מה ההם נשים חייבות בצרכלת מזה
 ואף ע"ג דמלה מילתא עשה שהומן
 גרמא דנפקא כד"ר פסחים דף
 מ: שגמרא לא תאכל עליו חמץ
 שבעת ימים תאכל מילתא כל שיטתו צבל
 תאכל חמץ ישנו צוקס אכול מזה
 ונשים ישנן בצמאז דכל תעשה דהיינו
 אכילת חמץ: **והספא דאמר סוכה**
לפטורא בלילא פסחא. ולאו ממשמעתא
 דאילו ה' דקרא רבייא היא קרא
 למה לי כלומר אמאי אמר ה' דסוכה:
 לרבות את הגרים. שחייבים בסוכה:
 מדרב יהודה נפקא. ולמה לי קרא
 ה' דהאורח לרביי נשים לעינאי:
לסופס עינאי. שהלכיה הכתוב
 להתחיל ולהתענות מבעוד יום: **הואיל**
ומעטיה קרא. מלאו וכתר דכתיב
 צעירי (ויקרא כג) צענאס היום הזה
 על עצמם של יום עשוי כרת ואינו
 עוש עליו תוספת ענין ומאחרא
 נמי אינעוול בפרק בתרא דיומא דף
 פא. נשים נמי למעטי דלא ליחייב
 ביה אפילו למילת עשה צעלמא:
קטן שבויע לתינור. משאניו כריך
 לאמו: **אםמכסא צעלמא נינאו**. וקרא
 לרבי אליעזר דנתיב ליה לרבות גר
 שמתגייר צימאי וקטן שגדל עדשים
 סוכה בחולו של מועד מה שאין שאר
 ישראל עושין או לרבנן כדאית להו
 שכל ישראל ראוין לישב בסוכה אחת
 ולהכשיר סוכה שאולה: הכי גרסינן
כל שניעור משפטו ואינו קורא אמא.
 שאינו קורא אחריה לקרותה בכל עשה
 שניעור: ודרכי' **[אמא] גדולים נמי**
קרו. כלומר שאינו קורא לאמו הוא
 דקריט ליה אין כריך לאמו הא אם
 קורא אמא כריך לאמו קריט ליה
 אפילו גדול שאינו כריך לאמו גייל
 לקרואה כשניעור: **אלא כל שניעור**
ואינו קורא אמא אמא. שאינו כריך
 אחריה לקרות ולשנות עד שמצא אליו
 אצל קורא ושוקק לאו כריך לאמו
 הוא: **מעשה לספור**. דהא קטן
 הכריך לאמו הוא ואמאי פיתח וסיבך:
מרבנן סוכו קצע. להיות כל
 עיקר דירתו זה: **מאימסי מוסר**
לפוט. הימנה ולירד: **משפסרה**
המקפה. משתמקלקל המקפה.

מקפה: **משל לעבד כו'.** כלומר גשמים היורדים בזה קיטון כללה
הם משל לעבד כו': **ושפך לו קישון.** של מים על פניו ובגמרא
[בבב] מפרש מי שפך למי: **גב' ומשכן בצובה.** סובר למודו ומחשבו
על צוריו לעמוד ^(א) הדיינו שמעתה לאמוראי וסברה של טעמי משנה
וברייתא מה טעם זה חייב זה פטור זה אסור חז מותר: **מקרי**
ומסני. לקרות שצנכז ולשונות משניות הערוכות ושגורות צפה:
בממטללה. צבוכה: **וטנוי.** הש"ס דהוא סברה לטרוח ולשגן וכן
שמעתה לאמוראי שאינן באות אלא מכלל דקדוקי שגן למדין מתוך
דברי משנה דדמורו מלתא למלתא: **דר ממטללה.** אם יראה
לדמטטור הוא ומאטער פטור מן הסוכה והאזיר יפה לו להרחיב
דעתו. קא סלקא דעתיה תני היינו משגן: **אם למיגרם כו'.**
כלומר תרי גוויי שינון הוו למיגרם גמרא הבירה לו כבר והיינו
שמעתה צריך סוכה והיינו משגן: **לעיוני.** דר ממטללה:
כי
בד פלוני אסור ומותר אבל לעיוני בטעמים דר ממטללה:
מנא

השורה הכתוב **אשה לאיש**. וא"ת פ"ק דערצין (ד' ד:) דלמך
 אין לי אלא איש שהעריך אשה שהערימה מנין וצ"ל ד'
 ממינות (סנהדרין 77 ע"א). גבי מקלל אביו ואמו דלויטערך לן איש
 איש לצרות אשה דררש לה מדכתיב איש תרי וימני דלוי מיעוט
 אחר מיעוט אלא דלוי מיעוט דלוי

מִדֶּהשֶׁהוּא אֵשֶׁה לְאִישׁ וְכֵן בָּצִי נִגְמַר
הַדִּין (ס' ד' מו'): אִין הָאֵשֶׁה נִתְּלִית
מִדְּכַתִּיב אִישׁ וְלֹא אִמְרִי הָשׁוּה אֵשֶׁה
וְיִצְטָרֵךְ פֶּרֶשֶׁה פֶּרֶשֶׁה שְׁנֵאֲמֵרָה
יִצְטָרֵךְ וְכֵן הוּא דֹלָחֵר מִכְּתוּב
הָאֵשֶׁה לְאִישׁ דִּלְחָא מִיִּתִּי לֵה בְרִישׁ
תַּמְמוּרָה (ד' ז'): וְהֵכָה גְבִי אֹרֹחַ אֲבָל
הֵיכָה דְּכַתִּיב אִישׁ מִמַּעֲמִין אֵשֶׁה
וְמִיָּהוּ קֵשֶׁה דְּכַ' שׁוֹר שְׁנֵגַה אִרְצֵהָ
וְחִמְשָׁה (ז' ב' ד' ז'): אִמֵּר שׁוֹר שׁוֹר
שְׁעֵה לְהִיבִיב אִישׁ הָאֵשֶׁה גְבִי שׁוֹר
שְׁהִמִּית וְהֵסֵם לֹא כְּתִיב צִיָּה שׁוֹר אִישׁ
אֲבָל דְּכַתִּיב צִיָּה וְגַם צִעְלִי יוֹמֵת
חָלֹא אִינוּ אֲלֵא לֶשׁוֹן זִכֵּר וְשִׁמָּה יֵשׁ בּוֹ
שׁוֹם יָסוֹר שְׁהִיִּית מִמַּעַם מִמְּנוּ אֵשֶׁה
אִישׁ אֲלֵא לְרִצִּיָּה רַחֲמָנָא אִי נָשִׁי מִשּׁוֹם
דְּדִרְשִׁין בְּפֶרֶק ד' וְה' (נ"ג דף מד').

נגיחה למיתה נגיחה למקין הוה ילפי
מיתמה ממוקין דכתיב צהו יי ימ
שור איש"ל **לרבות** הנרים.
דס"ד ישראל ולל גרים כי הא' גוונל
אשכחן פרק כל המנחות בלות (מנחות
דף ט"ז) וס"ט גבי תנופה דלמרי' אין
ליי לאלל בני ישראל גרים ועבדים
משוחררים מניין ת"ל המקריב וכן
בפרק הערל (בימות דף ט"ז) וס"ט
ובספ"ק דכריתות (דף י"א) דבר אל
בני ישראל אשה כי תוריע אין לי
אללל בני ישראל גירות ושפחה
משוחררת מניין ת"ל אשה ותמה
דכפרת אלו הן הנחנכות (סנהדרין
דף פ"ו) וס"ט גבי גורג נפש אמרינן
בני ישראל למעוטי למי שחליו עבד
תחיו בן חורין אלל כולו משוחרר לא
ממעט מנהי ישראל וכן בפרק בנות
כותים (דף ד' ל') בני ישראל
ממעטין בניהן ואין הנכרים מעטאין
אללל בניהן ומשוחררים לא
ממעטי וכן במנחות צ"פ שתי מדות
(דף ג' וס"ט) בני ישראל סומכין
ואין הנכרים סומכין אללל גרים
ומשוחררים סומכין וצ"פ דערינן
(דף ה') בני ישראל מעריכין ואין
הנכרים מעריכין ושמאל כלל הני יש
שום דבר דמריצין גרים ומשוחררים':
באן בקטן שהגיע לחינוך. כגון
קטן שאליו תריך ללמו אלפי
דמתינות קטני לה בדידא דרך הש"ס
להקשות ולתקן דכוחות"פ ק"חגגי'
(דף ז' וס"ט) דדריש כל זכור לרבות
הקטנים ופריך והתן חזן ממש
והני והני ופריך ופריך דהני חזני

וּלְעֵלֹת מִירוּשָׁלַם לְהֵר הַבַּיִת וְאִם יִכּוֹל לַעֲלֹת הֵייוֹ הַגִּיעַ
לְחִיּוֹן וְקִסְדִּי דְמַקְשָׁה דְכָל קָטָן מִרְבִּי מִשּׁוֹ דְקִרָא סַתְמָא כְּתִיב
וּמִבְרִינָא לְהוּ וּדְכוּתוֹהּ בָּרִישׁ בְּנוֹת כּוֹתֵם (מִדֵּה דָף זב. וסס) דְּלִי
אֵלֹא מִשּׁוֹ דְכָל שֵׁלֵךְ שֵׁיִם וְיוֹם אִחַד לְעֵינֵי דְקִרָא הַלְתָּא הוּא
מִרְבִּי אִפִּי בְּת יוֹם אִחַד מִמִּדְכִּיבִי וְאִחַד מִשּׁוֹ דְקִרָא סַתְמָא כְּתִיב
וְהַשְׁתָּא הַגִּיעַ לְחִיּוֹן דְּלִמְרִינֵן בְּכָל דְּרוּכְתָא אִין כּוֹלֵן שׁוּם אֵלֹא
לְחַד אִחַד לְפִי עֵינֵינוּ דְּהִכָּא אִמְרִי בְּזִין קִרְךְ לִבְנוֹ וְגַבִּי חֲגִיגָה
שִׁיכּוֹל לַעֲלֹת וּבִסְקוֹן לִזְבֹּךְ הַגּוֹל (לִקְטָן דָּף צב. מ) לִבְנוֹ בִּידוּעַ
לְנִעְנֵעַ וְגַבִּי לִצִּית בִּידוּעַ הַבְּהֻטָּק וְגַבִּי תוֹרֵה בִּידוּעַ לְדַבֵּר:
תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוֹ. רַבָּא נִמֵּי דַמְפֵּרֶשׁ טַעְמָא אַחֲרֵינָא גַבִּי
שׁוּמְרִי גִּטּוֹת לַעֲלִי (דָּף כו.) לֹא פְּלִיג אַהֲא בְּרִייתָא
כְּדִפְרִישִׁית עַס: **וּמִשְׁנָן** בְּסוּבָה. לְבֹאֵר טַעַם הַמִּשְׁנִיּוֹת
הַיֵּינִי הַשֵּׁם וּפְרִיךְ וְהָא תְּנִי לְבֹר מִסְּלֵלָתָא לְפִי שְׁתֵּרִי
מִמַּחֲשָׁבָה וְרוּחָא אִרְיֵי וּמִשְׁנֵי דְגִבְמַרְתָּא נִמֵּי יֵשׁ עֵינִין כִּגּוֹן

כט:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

- (א) (נעטין לנ), (לח);
(ב) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ג) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ד) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ה) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ו) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ז) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ח) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ט) (נע"י חס"י לקמן לא);
(י) (נע"י חס"י לקמן לא);

תורה אור השלם

1. וענין יירשו ארץ
והתענגו על רב שלום;
ההלים לו יא
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי קנח
ושמחתם לפני
אלהיכם שבועת ימים;
ויקרא כג מ

הגהות הב"ח

- (א) (תוס' ד"ה קפסין ומני
וכי' אצל הכה עדיין לא
אסיק אדעתיה);

לעזי רש"י

- אישקוב"א. מטאטא.

מובן רש"י

- נקטם ראשו. הגבור
שבו, אם נחמך ראש שני
עליו הגבורה מכול קורא
ראשו (סידור רש"י סי'
רעס). הדר בעיניו מזה
הדורה בעיניו, הואיל
וממנו שם שמים עליו
(לקמן דף טז).

עין משפט נר מצוה

- א א מ"י פ"ח מהלכות
לולב הלכה א סמך
עשין מד טו"ע א"ח ס"י
תמנע סעיף א;
ב ב מ"י וסמך שם טו"ע
א"ח ס"י תרמה סעיף
ה;
ג ג מ"י וסמך שם טו"ע
א"ח ס"י תמנע סעיף ג;
ד ד מ"י שם הלכה ג סמך
שם טו"ע א"ח ס"י
תרמה סעיף ו;
ה ה מ"י שם הלכה ט
סמך שם טו"ע א"ח
ס"י תמנע סעיף א ג;

רבינו חננאל

- ועל ד' דברים ממות בעלי
בתים יורד לטמון, על
עושי שבר שבו, ועל
כובש שבר שבו, ועל
פורק עול מוצאור ונותן
בצואר חבריו, וגסות הרוח
כנגד כולו, ופשוטו הן.
הדרן עלך הישן
לולב הגזול והיבש
בר'. ואוקמנא
היבש משום דבעינן הדר
ולבא. גזול נמי ביום טוב
ראשון כתיב לכם, והאי
לאו שלכם.

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מוחו ועל
שפוסקים צדקה ברבים ואינו נותנין אמר
רב בשביל^(א) ארבעה דברים נכסי בעלי בתים
יוצאין לטמון על כובשי שכר שכיר ועל
עושי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל
צואריהן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח
וגסות הרוח כנגד כולו אבל בעניים כתיב
יועניים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום;
הדרן עלך הישן

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב כף של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(ב) ובגמרא^(א) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צעי שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לז): וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלא ולכלא כענפי
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרול. מפרש
גמרא [לז] צניי דקליס: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לז] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שנה צי"ט ראשון. דחויבה מדאורייתא: לא שנה צי"ט
שני. דלימיה נצטילת לולב אלף מדרבנן כדיוס הראשון כתיב וייקרא [כז]:
בשלתא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

ההשתא הוה ועבדיהו חופיא קני מעיקרא הוה והשתא חופיא והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: קפסין ותני לא שנה צי"ט ראשון וצ"ש ב"ש שני. משמע דדייק מדקמני סמך ולא מפליג ומימיה
הא אמרינן לקמן (דף לו): ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצי"ט שני כשר כדאמרינן לקמן (דף לו): בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומוקי מתני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאלו הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אצל הכה (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דבש דבש הכי נמי גבי נקב קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדר
ומייהו בירושלמי משמע קמני דמשום חזוית לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלף צי"ט ראשון בלדז תמן אמרין רובו מנד אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דאמרינן לקמן (דף לה): גבי חזוית ומייהו אי
יוס ראשון דיוקא על כרחק הדר הוא ולא מיפסיל אלף משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה הכי קפסין ותני
כמו שמואל דשמעין דמוקי מתני' דגזול צי"ט ראשון ומכשר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סמך ולא מפליג
אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג בסיפא ושונה דבריו סמך אף על פי שיש לחלק:

בעינין הדר וצ"ב. משמע דפשיטא ליה דענין הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקס אלף צי"ט ראשון וכן ולקחתם דמעטין מימיה
חסר דענין לקיחה תמה לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון כדאמרינן לקמן בפירקא (דף לו): ר' חנינא מטביל ביה צי"ט שני ונפיק
ביה ומימיה מאי שנה זה מזה הא כולהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכס ביום הראשון פרי עץ הדר על משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ביום חזוית עליה קיימי אצל הדר בתריה כתיב אחתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף כז). ולקמן
בפירקין (דף לו): דלרבעה מינין שבלולב מעבדין זה את זה דענין לקיחה תמה וצליה פירקין (דף מא): וצריש לולב וערבה (לקמן ד' מג).
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלג כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה): ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספירתם ואם כן בשאר הימים מסיגי בזמן אחד ובלקחתם של אחד בשביל כולם לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערבה (לקמן דף מד). הלכך בעיקר
הלקיחה בגזול ד' מינין ולקחתם לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מזה אלף בחסר ובשאלו לא תקון
ובגזול פלוגתא דשמעין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מזה הנאה בעצירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שיואל בשאלו יואל נמי בגזול:
משום

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג
דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו דלין ואנוהו אלף למחלה ולא מיפסיל בדי
כדמוכח פ"ק (לעיל דף א): דלמרי רבנן לולב מזה לאוגדו משום שנה

זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי
יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק
אין מעמידין (פ"ז דף כט): דתמן
התרגיסי של נכריס יבשים מותרים
יבשות בגמ' יבשים לאחר שנים עשר
חדש דהא אמרינן לקמן (דף לז) גבי
הדס יבש יבשו רוב עליו ונשתייר
שם שלשה צדי עליו לחין כשירין
אלמא אין היבשות תלו בשנים עשר
חדש אלף יש לומר יבשות דהכא כמו
יבשות און כבור דתמן בפרק על אלו
מומין (בסוה דף לו): רבי יוסי בן
המשולם אומר יבשה עד שתהא
נפרכת בצפון:

נקטם ראשו. לנאורה מיירי בשני
עליו האמצעי פסול היוצאין
מראש השדירה אצל קשיא דבגמרא
(דף לז) קאמר רבי יהושע בן לוי
ניטלה התיממה פסול והן אותם העליון
האמצעי והא אפילו בנקטם ראשו
פסול כל שכן נטלו לגמרי ואיך לומר
דנקטם ראשו מיירי ביום העליון
העליונים אי נמי אכשריך ליה לרבי
יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה דסקלא
דעתיה דחשיב הדר טפי מנקטם אי
נמי ניטלה אחת מן התיממה דבנקטם
לא מיפסלה אלא"כ נקטמו שתייהן:

נפרצו ע"י. צרוב עולין איירי כדמניא כחוספתא (פ"ב) ופי'
בקונטרס שנפרצו מן השדירה שלו ואינן מחזירין אלף
על ידי אגודה משמע שרואה לומר שנתלשו לגמרי מן השדירה ולא
משמע כן בגמ' דלמרינן נפרצו דעביד כי חופיא והעליון שנתלשו
מן השדירה הוה מיקרו כדאמרינן בגמרא (דף לו): אמר רבה לא
(ליגוד) איניש לוליבא דהושענא דמשתירי הוה והוה חזינה כלומר
אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערבה וצא לקץ מתחת לא יקץ
בעודו בלגודו דמשתירי עלי הלולב כשנתלש מן השדירה על ידי
הקצינה ומן ההולין עושין חופיא כדאמרינן בגמרא (דף לו):
האי מאן דגזול לוליבא מחזיריה ועבדיהו הוה קני מעיקרא לוליבא

ההשתא הוה ועבדיהו חופיא קני מעיקרא הוה והשתא חופיא והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: קפסין ותני לא שנה צי"ט ראשון וצ"ש ב"ש שני. משמע דדייק מדקמני סמך ולא מפליג ומימיה
הא אמרינן לקמן (דף לו): ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצי"ט שני כשר כדאמרינן לקמן (דף לו): בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומוקי מתני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאלו הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אצל הכה (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דבש דבש הכי נמי גבי נקב קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדר
ומייהו בירושלמי משמע קמני דמשום חזוית לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלף צי"ט ראשון בלדז תמן אמרין רובו מנד אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דאמרינן לקמן (דף לה): גבי חזוית ומייהו אי
יוס ראשון דיוקא על כרחק הדר הוא ולא מיפסיל אלף משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה הכי קפסין ותני
כמו שמואל דשמעין דמוקי מתני' דגזול צי"ט ראשון ומכשר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סמך ולא מפליג
אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג בסיפא ושונה דבריו סמך אף על פי שיש לחלק:

בעינין הדר וצ"ב. משמע דפשיטא ליה דענין הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקס אלף צי"ט ראשון וכן ולקחתם דמעטין מימיה
חסר דענין לקיחה תמה לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון כדאמרינן לקמן בפירקא (דף לו): ר' חנינא מטביל ביה צי"ט שני ונפיק
ביה ומימיה מאי שנה זה מזה הא כולהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכס ביום הראשון פרי עץ הדר על משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ביום חזוית עליה קיימי אצל הדר בתריה כתיב אחתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף כז). ולקמן
בפירקין (דף לו): דלרבעה מינין שבלולב מעבדין זה את זה דענין לקיחה תמה וצליה פירקין (דף מא): וצריש לולב וערבה (לקמן ד' מג).
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלג כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה): ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספירתם ואם כן בשאר הימים מסיגי בזמן אחד ובלקחתם של אחד בשביל כולם לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערבה (לקמן דף מד). הלכך בעיקר
הלקיחה בגזול ד' מינין ולקחתם לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מזה אלף בחסר ובשאלו לא תקון
ובגזול פלוגתא דשמעין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מזה הנאה בעצירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שיואל בשאלו יואל נמי בגזול:
משום

מסורת הש"ס

החליל פרק חמישי סוכה

נא.

עין משפט גר מצוה

א ג א ב מיי פ"ג מהל' כלי
המקדש הללו ג סמג
עין קטן:
ד ג מיי שם פ"ג מהל'
אסורין בלא ח"ל:
ה ד מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יג:
ו ה מיי פ"ג מהלכות כלי
המקדש הל' ו סמג עין
קטן:
ז ו מיי פ"ח מהלכות לולב
הלכה יג:
ח ז מיי פ"ח מהלכות כלי
המקדש הלכה ו:
ט ח מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יד:

רבינו חננאל

חנני היא, דהנן עברין
פרק שני עבדי כהנים
היו דברי ר' מאיר, ור'
יוסי אומר משפחת בית
הפגרים, ור' חנני בן
אנטיגוס אומר לר' מאי
לאו בהא פליגי, דמאן
דאמר עבדים היו, פי'
אלו המכים באבוב, קסבר
עיקר שירה בפה, והלוי
הם משוררים, פי' ואילו
המכים באבוב אף על
פי שהן עבדים הותרו
שהיו אין הסמיכה עליהן,
ומאן דאמר לר' חנני, ור'
מאיר דאמר לר' חנני, ור'
לפיכך לר' חנני, והסברא
דבתי פליגי, אי הכי ר'
יוסי דקתני כשרין היו
מאי קאמר (נ"א) קא
סבר, כר', כמו שהוא
מפורש בערכין פרק שני,
ור' ירמיה אומר מחלוקת
בשיר של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דברי הכל עבודה היא
ודחיא שבת, מיתבי חיל'
של בית השואבה דוחה
שבת דברי ר' יוסי בר'
יהודה, והכמים אומרים
אפילו יום טוב אינו דוחה,
תיובתא דרב יוסף תיובתא,
בחילוי של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דברי הכל דחי, ואסיקא,
תיובתא דרב יוסף בתרתי
שירה בכלי מאי טעמא,
דכתיב ואמר עיקר שירה
להעלות העולה (על
המזבח) ויבנת החל'
העולה החל שיר ה' וגו',
ומאן דאמר עיקר שירה
בפה מאי טעמא, (דכתיב
ויהי כאשר למחצצרים
ולמשוררים להשמיע קול
אחד, (6) והכי קאמר,
להעלות העולה החל
שיר ה', בפה, ועל
ידו כלי דוד, לבסומי
קלא, ואידך אמר לך,
אדרבה משוררים (דומיא)
למחצצרים, מה מחצצרים
בכלי אף משוררים בכלי,
מתני' מוצאי יום טוב
הראשון של חג היו יורדין
לעזרת (ישראל) [גנים]
ומתקנין שם תיקון גדול.

(6) חסר כאן וי' ולפיכך נמי
הא תנאי ויאלתר חקיינו וכו'
הכי קאמר וכו'.

בתנאי עבדי כהנים היו. משנה היא פרק שני דערכין (דף י.
ותימה דהכא מסקינן דכ"ע עיקר שירה צפה והתם
קמי' רישא דחליל מכה בשמונה ימי החג ואי אפשר בלא שבת וי"ל
דהא מפרש טעם משום דאין שבות במקדש וצירושלמי פריך ומשני

מעלין מדוכן. ראוהו עומד על
הדוכן עם הלויס אין

כר' צדוק אחריו לא להשיאו מיוחסת
וליתן לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפי דבר זה לא הרגילו עבדים
לעמוד שם כך פירש צוקנטרס משמע
שדו"ה לומר דפליגי דכתיב דמר סבר
אין להעמיד עבדים לדוכן דחיישין
שמה יעלוס ליוחסין ולמעשר ומר סבר
לא חיישין למעשר אלא חיישין
ליוחסין ומר סבר אף ליוחסין לא
חיישין ואין הלשון משמע כן דקאמר
והכא דהא קא מפינני מר סבר הכי
הוה מעשה ומ"ס הכי הוה מעשה
משמע שהמעשר (אין תלוי בהעלאה
אלא העלאה תלויה במעשר) דמר סבר
הכי הוה מעשה שהלויס היו בקיאים
בכלי שיר ומר סבר עבדים היו
בקיאים יותר מן הכל והעמידום ומיהו
פרק שני דערכין (דף יא. וספ) משמע
כפירש הקונטרס דגרס והכא במעלין
מדוכן למעשרות וליוחסין קמפינני
ומיהו גס לפי מה שפירשתי שם
יש לישב:

למחצצרים ולמשוררים. והכא

לא כתיבי כלים
ותלויות לא כלי שיר ניהו שהם
למקצועות התמידין והמקוספין כן פירש
צוק' ומי' קרא גופיה כמובן בכלי שיר
דקרא הכי כתיב דכתיב הימים (ב' ה')
גבי שלמה כאשר למחצצרים ולמשוררים
להשמיע קול אחד להלל ולהודות לה'
וכהנים קול בתלויות ובמזמורים
ובכלי השיר וזהלל לה' כי טוב כי לעולם
חסדו וי"ל דדייק מדחלקם לז' הילוליס
דמעיקרא כתיב גבי שירה צפה
להשמיע קול אחד להלל להודות לה'
ולגמר הכי כתיב גבי כלי השיר וזהלל
לה' שם מיינה דעיקר שירה צפה
וכלי השיר לצסומי קלא:

מבליא מכנסיה כהנים מייניהן.
תימה דלא חשיב נמי

(ט) כמות שגם היא היתה של שש:
שעליהן הלוים עומדין בבתי
שיר. לשמעת בתי
השואבה אצל דוכן לשיר דקרבן אצל
המזבח היה כן פירש צוקנט' וצמס'
מדות (פ"ג מ"ו) מן ומיית' לה צפ"ק
דיומא (דף טו.) ראצ"י אומר מעלה
היתה שם גבוהה אמה ודוכן נמוך
עליה ואותה מעלה היתה צין עזרת
ישראל לעזרת כהנים:

קרא

ה' בפה על ידי כלי דוד מלך ישראל לבסומי קלא ואידך נמי היה
כאחד למחצצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצצרים מה
מחצצרים בכלי אף משוררים בכלי: **מתני'** (6) מי שלא ראה שמתחית בית
השואבה לא ראה שמחה מימיו יבמוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו
לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה
ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים
מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל
וספל יבמלאי מכנסיה כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מודליקין
באבוקות

עבדי כהנים היו. [משנה]
במסכת ערכין היא על אחויו כלי שיר בשעת שיר של קרבן קיימין:
משפחת בית הפגרים ומשפחת בית ציפריא. זה שם המשפחות:
ומאמאוס היו. זה שם מקומם: **ומשיאין לכהונה**. ישראל מיוחסין היו

בתנאי (ר' תנאי) (7) עבדי כהנים היו דברי ר'

מאיר רבי יוסי אומר "משפחת בית הפגרים
ומשפחת בית ציפריא ומאמאוס היו שהיו
משיאין לכהונה ר' חנינא בן אנטיגוס אומר
לויס היו מאי לאו בהא קא מפינני דמאן
דאמר עבדים היו קסבר עיקר שירה בפה
ומאן דאמר לויס היו קסבר עיקר שירה
בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר
עיקר שירה בפה אפילו עבדים נמי אי קסבר
עיקר שירה בכלי לויס אין ישראלים לא אלא
יבכולי עלמא עיקר שירה בפה ובהא קא
מפינני דמר סבר הכי הוה מעשה ומר סבר
הכי הוה מעשה למאי נפקא מינה למעלין
מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מפינני מאן
דאמר עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן
ליוחסין ולא למעשר ומאן דאמר ישראל היו
קסבר מעלין מדוכן ליוחסין אבל לא
למעשר ומאן דאמר לויס היו קסבר מעלין
מדוכן בין ליוחסין בין למעשר ורבי ירמיה
בר אבא אומר מחלוקת בשיר של שואבה
דברי יוסי בר יהודה סבר שמחה יתירה נמי
דוחה רוחה והשבת ורבנן סברי דשמחה יתירה
אינה דוחה את השבת אבל יבשיר של קרבן
דברי הכל עבודה היא ודוחה את השבת
מיתבי שיר של שואבה דוחה את השבת
דברי רבי יוסי בר יהודה וחכמים אומרים
אף יום טוב אינו דוחה תיובתא דרב יוסף
תיובתא לימא בשיר של שואבה הוא דפליגי
אבל בשיר של קרבן דברי הכל דוחה את
השבת לימא תיהיו תיובתא דרב יוסף
בתרתי אמר לך רב יוסף פליגי בשיר של
שואבה והוא הדין לקרבן והאי דקמפינני
בשיר של שואבה להודיעך כחו דרבי יוסי
בר יהודה דאפילו דשואבה נמי דחי והא
קתני זהו חליל של בית השואבה שאינו
דוחה לא את השבת ולא את יום טוב זהו
דאינו דוחה אבל דקרבן דוחה מני אי נימא
רבי יוסי בר יהודה האמר שיר של שואבה
נמי דוחה אלא לאו רבנן ותיובתא דרב יוסף
בתרתי תיובתא מאי טעמא דמאן דאמר
עיקר שירה בכלי דכתיב ויאמר חזקיהו
להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה
החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד
מלך ישראל מ"ט דמאן דאמר עיקר שירה
בפה דכתיב ויהי כאשר למחצצרים
ולמשוררים להשמיע קול אחד ואידך נמי
הא כתיב ויאמר חזקיהו הכי קאמר החל שיר

ה' בפה על ידי כלי דוד מלך ישראל לבסומי קלא ואידך נמי היה
כאחד למחצצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצצרים מה
מחצצרים בכלי אף משוררים בכלי: **מתני'** (6) מי שלא ראה שמתחית בית
השואבה לא ראה שמחה מימיו יבמוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו
לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה
ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים
מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל
וספל יבמלאי מכנסיה כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מודליקין
באבוקות

עבדי כהנים היו. אומס
המכים בתלוי (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. הכנים היו
טעלין נטמין שישאלים
מיוחסין היו (ספ.) מבליא
מכנסיה כהנים. ממכסיה
הכנים הנלווים (שבת)
כא.) מפקיעין. לשון
קריעה (יומא כג.) קריעה
ועשין פתילות בשמחת
בית השואבה היא צבורה
נשים (שבת כא.).

מסוף רש"י

עבדי כהנים היו. אומס
המכים בתלוי (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. הכנים היו
טעלין נטמין שישאלים
מיוחסין היו (ספ.) מבליא
מכנסיה כהנים. ממכסיה
הכנים הנלווים (שבת)
כא.) מפקיעין. לשון
קריעה (יומא כג.) קריעה
ועשין פתילות בשמחת
בית השואבה היא צבורה
נשים (שבת כא.).

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה מאור בית
השואבה. לפי שהמנורות גבוהין
חמשים אמה" והר הכית גבוה
והאורה זורחת בכל העיר וכוונת
מזרחי שהוא לנסוף עזרת נשים היה
נמוך כדאמרין בסדר יומא (דף טו.)
והמנורות עולין למעלה הימנה:
באבוקות

(6) (7) דמאן, (8) ערכין
(9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

תורה אור השלם

1. ויאמר חזקיהו
להעלות העולה להמזבח
ובעת החל העולה החל
שיר ה' והחצוצרות ועל
ידי כלי דוד מלך
ישראל:
דברי הימים ב כט כו
2. ויהי כאשר למחצצרים
ולמשוררים להשמיע
קול אחד להלל ולהודות
לה' ובהקריש קול
בחצוצרות ובמזמורים
ובכלי השיר וזהלל לה'
כי טוב כי לעולם חסדו
ויהי כלא קצון בית ה'
דברי הימים ב ה יג

הגהות הב"ח

(א) בפשטה אמרו כל מי
שלא ראה שמחת וכו' כדים
של שמן שם מלא:

גילוי הש"ס

נבאר לימא תיובתא דר"י בתרתי.
כעין זו לעיל דף ד' ע"ב
וה"ל:

מוסף רש"י

עבדי כהנים היו. אומס
המכים בתלוי (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. הכנים היו
טעלין נטמין שישאלים
מיוחסין היו (ספ.) מבליא
מכנסיה כהנים. ממכסיה
הכנים הנלווים (שבת)
כא.) מפקיעין. לשון
קריעה (יומא כג.) קריעה
ועשין פתילות בשמחת
בית השואבה היא צבורה
נשים (שבת כא.).

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלמינו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר ¹² סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן * שנאמר ¹³ והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ויאל קראו צפוני שנאמר ¹⁴ ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צהנתו שמניה אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים ונזייל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אול בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אול תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצמער אתא הוהא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו ¹⁵ (אמר רבי יצחק יצרו של אדם ¹⁷) מתגבר עליו בכל יום שנאמר ¹⁸ רק

מסורת הש"ס

[illegible]